КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 148 (4628). ШИНАРДИ, 10 декабрь, 1968 шу. Мах 2 кап.

100 шу

ЛЕНИНСКИ къахьегама вахта

БОЛХ СИХБАЬБ

В. И. Ленин ваь бlаь шу дузача денна сийленца накъабала гlерташ ба Советски района Кирова цlерагlча юртбоахама артела къахьегамхой.

lа денна доллашехьа зиба оахаш ба механизатораш. Дикагlа дел болх боахама шоллагlча отделене. Лакха хьокхамаш долх зиба оахаш боахкхача трактористаша Масаев Сайт-Ахьмада. Алихаджиев Сайтрахьмана. Цхьан дийнахьа нормах 3,8 гектар мара аха па езача царех хlарама 5—6 гектар лаьтта оах.

Иштта хьанаре къахьег боахама тхьамка леладераша а. Из маьхера культура кхеврах чlоагlа пайда хул боахама. Тхьамка лакха хьункъам кхебе аьттув баьнкаб боахама лукхача гектаршкий. Царех белгалбаьха лол сона Абдулаева Халипат, Курашова Райхьант. Хьалхарчо цхьа гектар лаьттаи тlара 6 центнер дакха хикал бола тхьамка чуденад. Цlахьа центнер тхьамка даьккина дlадала кийчдаь даьннад хlанз.

Курашовас ах гектара тlа мара кхеладзар тхьамка. Цхьабикъа вун хьокхам кхы а лакхагlа хилар: цхьа центнер тхьамка даьккхад цо. Цох шиъ центнер хlанз доьъадаь а кепа теха а даьннад.

Шоеш кхашкара кулена деррига тхьамка сихагlа доккъа а ааь леха бовла гlерт уж.

У. ВАХАЕВ,
Советски районни газета болхло.

Пятилетка кхоалагlча шера план 24 ноябре кхоачашьйи Новогрозненски мехкдаьтта чекхдоккхача завода коллектива. Хlанз пятилетка диъалагlча шера чотах къахьег цар.

Уж толамаш долхача лоархlаме дакъа лаьцад коммунистически къахьегама ударника, шоккхагlа волча оператора Матвеев Михаила.

Белхаща чlоагlа мегаш коаркеон алюмосиликатни катализатор яккхара лаьрхlа цо кийчъе раствор. Продукце дикаи лакха а йолаш бетта заданеш даим тlеххоачашьеш хьаьвегlа из.

СУРТА ТlА: аппаратчик-оператор М. Матвеев.

В. ВАСИЛИЙНО сурт.

ТlАДОАГlАЧА ШЕРА ЧОТАХ

Лакхача къахьегама толамашца чакхдаьккхад пятилетка хьалхара кхо шу Грозненски химически комбината коллективо. Кхоалагlча декабре толамца кхоачашьйи продукцеи реализаци дра кlиь шера план. Ер шу чакхдалалехьа планал совгlа арахецаргья бlаь эзараш сома маьхча продукце. Социалистически ях хьалха латт Щербаков Иван керте латтача № 170 йолча цеха коллектив. Ленински къахьегама вахте оттача цеха болхлошта юкъе хlара сменах нормаш тlеххоачашьеш хьинаре къахьегаш ба Банковский Николай, Сегьесуб Максим, Рублев Анатолий, кхыбераш.

Н. КОСТЫРИНА,
тха штато йоаца корр.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1968 шера 9-ча декабре хилар КПСС Центральни Комитета Пленум.

Пленум хьежар укх дешашка:

«1969 шера СССР-а халкъа боахам дегlабоалабара Паччахьалкхен планах» — докладчик СССР-а Министрий Совета Председателя заместитель, СССР-а Госплана председатель нов. Н. К. Байбаков.

«1969 шера Паччахьалкхен бюджета проектах» — докладчик СССР-а финансий министр нов. В. Ф. Гарбузов.

Цу дешай хьакъехьа Пленумо боггlаш бола сопаш тlайийцар.

Пленуме къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева.

Цу тlехь ший болх чакхбаьккхар КПСС ЦК Пленумо.

1969 ШЕРА СССР-а ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГlАБОАЛАВАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНА А СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТА А ПРОЕКТЕХ

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМО 1968 ШЕРА 9 ДЕКАБРЕ ТlАЙИЙЦА СОЦАМ

1969 шера СССР-а халкъа боахам дегlабоалабарах плана а СССР-а Паччахьалкхен бюджета а проекташ керттерча даькъе могайойла.

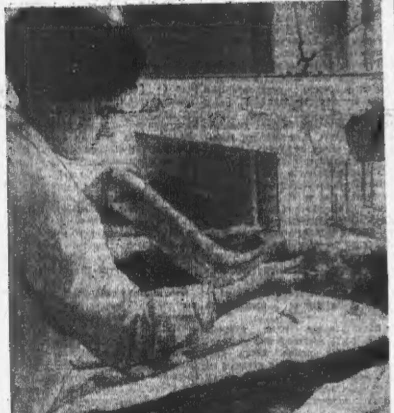

Татарски АССР. Бирюлински оаххаоий совхоз — Российски Федераце йоккхагlчарех я. Укхаза кхедy баргузински бархl тайпа бос бола солораш, хешташ, lаьржа тайпа цоглаш. Духхьал укх шера паччахьалкхенна дlасинай 2 миллион сом совгlа мах бола цlокилраш.

Бирюлински совхозе продукце боккха мах бу дунен халкъашта юкъерча рынке. Лондоне хулача lаи традиционни аукционе яхьийта массехк эзар хевта цlокилг кийчъеш ба совхоза оаххарий кхедераш.

Сурта тlа: зоотехник-селекционер Альбина Куликова аукционе дlадохьийталехьа цlокилгаш хьакъоастаеш йоаила.

Б. Мяс[redacted] сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕКХАРАШ ТlЕХХОАЧАШДАЬД

Вай мехка кхо бlаь миллион тонн мехкдаьтта даккхара инициатива дlайолайир Татарерча мехкдаьттахоша. Из болам дог раьза хиъна къалиъьар Малгобекерча мехкдаьттахоша. Тlайийца декхараш кхоачашдара социалистически ях яьлар «Малгобекнефть» НПУ мехкдаьтта промыслай, участкий коллективаш. Цу ях хьалха латт кхоалагlча промысла коллектив.

Укх шера цхьа бутт дlабахаба цу промыслерча мехкдаьтта доаххача пхе бригадо хlара бетта план тlеххоачаш па еш. 11 бетта планал совгlа мехкдаьтта промысла коллективо даькхда «lаьржа дошув» 58156 тонн я. Хlанзалца цхьа цlанха а ца баьккхача тайпара боккха къахьегама толам ба из. Промысле хьадаккхача мехкдаьттах дукхагlйар №5 йолча бригада доакх. Укх шера цхьайтта бетта планал совгlа цо даьккха мехкдаьтта 24 эзар тонн я.

Цу промысле дукха операраш ба шоай скважинашка ритмично болх байташ, мехкдаьтта даккхара технологи цlаккха техха па еш, шоай бехках станокаш качаламаш ца социйташ. Цlабахача шоборь бетта къаьстта дика къахьийгар мастер коммунист Тобоев Султанбек керте латтача бригада. Къаьнача фонда скважинех бизза пайда а ийбеш, дозал дола мехкдаьтта даккхара план дикка тlеххоачашьйь цо. Лакха къахьегама толамаш дазарах лупна ениай промысла кара кара тела Цlе байракх.

Кlоарга насосни фондера дукхагlа мехкдаьтта даккхара а цlакха балхаш кхоачашду. Белгаллъа мероприятеш шоай хашахьа чакхйоах. Цо боккха пайда бу промыслошкашта. Масала, № 242—8 йола скважина бала ца беш латташ дукха ха яьккхар, ремонта эккхар баьзаи долиш. Из балх бе йолаяхийтара вараglбаьлар скважинашта капитальни ремонт ераш, сиха дlадаьккхар кхоачамбоалар. Хlанз дийнахьа буса скважинаа лу мехкдаьтта ши тонн совгlа да.

Промысле чlоагlа терсо я шоллагlча методах мехкдаьтта даккхара. Даррхlа цу гlулакха вlашагlъеллай мастер Батыжев Паша керте латта участок. Хlара бетта шоллагlча методах къаьнача фонда скважинашкара доаккха мехкдаьтта 2—3 эзар тонн я. Цига къаьстта дика къахьегаш ва шоккхагlйола оператор О. Адриев.

Планированни экономически стимулированен кердача системагlа болх беча промыслошкаша дикка тоалаьд деррига экономически хьокхамаш а. Рентабельноста бовраш планагlа лаьрхlачул 3 процент лакхбеннаб. Цхьайтта бетта планал совгlа паччахьалкхенна баь пайда 184 эзар сом ла. Планагlа лаьрхlачул совгlа 50 дийнаьхь буси болх бойт капитальни ремонт па еш хlара скважинага.

Пятилетка кхоалагlча шера тlайийна социалистически декхараш 11 бетта толамца кхоачадаьд цар. Шера тlайийначa социалистически декхарех планал совгlа даккха лаьрхlа мехкдаьтта 36 эзар тонни газ 12 миллион кубически метри яр. Хlаьта цхьайтта бетта даьккха мехкдаьтта 60 эзар тонни, газ 17 миллион кубически метре я.

Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи яккхара а чlоагlа къовсам доттабу промыслерча мехкдаьттахоша. Хlанз промыслерча беррагlча мехкдаьттахоех 80 процент бараш коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи лелаеш ба.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъабахара тlайийна хиннача социалистически декхарашка дукха ха йоаццаш цlаьха а юха хьежар мехкдаьтта доахараш. Цар лаьрхlар пхе шера план 1970 шера 15 декабре кхоачашъе. Хlаьта В. И. Ленин ваьча дезача денна накъабоалаш планал совгlа 120 эзар тонн мехкдаьттеи 30 миллион кубически метр гази яккха социалистически декхараш тlайийнад цар. Уж дог тойша ба шоай декхараш толамца кхоачашдергхилар.

В. ТАГУРОВ.

КПСС ЦК ОКТЯБРЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ — ВАХАРЕ!

ТХА ДОТТАГlАЛ ЧlОАГlДЕННАД

Цlахо юрта боахам дегlабоалабар керттерча декхарех цаl лаьрхlад КПСС ЦК октябрьски Пленумо. Из декхар кхоачашдеч шоашкара доагlа дакъа лаца деза промышленноста болхлоша а. Бокхача лоархlаме да юрта боахама промышленни предприятеша деш дола шефал тоадар.

Ер воркlагlа шу да Ермоловски коа тlара оалхазараш леладеча совхоза Грозненски производственно товарни контора коллективо шефал деладу. Цу шерашка дикка дегlаевай совхоз. Совхоза боахам дегlабоалабара хьинар кхо па деш къахьийгад контора болхлоша а. Каст-каста совхозе бахе хул уж.

Совхозерча болхлой бокъоша йола гlоцча а хина дlаэттай тха контора коллектив. Царна эша новкъостал лоаттадара хьинаре къахьег цо. Лукха ха йоаццаш совхоза механизаторийна тха беседа хилча гучаяьлар хиш латта ежкосташ пайлана йоашира. Шоашта новкъостал дао дехаш къамаьл дир совхоза парткома секретара К. Сайханова. Шоллагlча дийнахьа проектни документаци кийчдара совхозе бахар проектировщикаш, царна юкъе вар контора инженер Н. Рябов, проектировщик Б. Романде, кхыбераш. Проект оттаеча дикка дакъа лаьцар коммунистааша П. Косакова, Д. Гусева. Доаццача хана документаци сметаца кхьаьна совхозера дlадаьхьийтр.

Цул совгlа совхозе дlаяхьийтар царна чlоагlа эшаш йола турбаш, запорни арматураш, кхыйола материалаш. Тха специалисташ ца кхоачаш пар новкъостал па деш пхьалкха участок яп совхозе. Масала, лукха ха йоаццаш пар тоабир совхоера радиобукхаш, массанахьа а электрически серзал хургйола гlулакх а дир. Цул совгlа тхоай ала йиш йола материалаш лу оаха совхоза.

КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш кхоачаьъара тха коллективерча технологаша лаьрхlад совхоза боахам дегlабоалабара белгалаьъха мероприятеш кхоачаргьеча дикха дакъа лаца, эша шефски новкъостал де, хьалха даттача совхозашта юкъе из хиийта.

Совхоза материальни новкъостал даь па lеш цига беш бола массово-политически болх тоабе а дерlа тха коллективо. Керда гойтара агитаци тьаергья, партийни организаце актива новкъосталца КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш мел лоархlам болаш я дlахайташ кхетама болх а бергба оаха совхоза болхлошта юкъе.

Кастта совхозе болхлоша вlашагlкхета дерll контора коммунистически къахьегама ударникаша, коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаеча бригадаша. кхьчар. Цар новкъостал дерга совхоза болхлошта шерагlа социалистически ях йоарлае, коммунистически къахьегама ударник аха сийлен цlи яккха.

Контора болхлоша чlоагlа йоакхо ю культурни салаlара а. Цудухьа тха контора художественни самодеятельноста каст-каста концерташ уттаяу совхоза болхлошта. Масала, 1968 шера 13 октябре, юртбоахама ди деледеча хана, контора коллективо совхоза дикагlа болча болхлошта маьхера совгlаташ делар. Хlаьта художественни самодеятельносто эстрадни оркестра дакъа а лоаццаш дикха концерт оттадир совхоза болхлошта. Цу гlулакха чlоагlа раьза хиннача коа тlара оалхазараш леладеча механизатораша дийцар каст-каста цу тайпара вlашагlкхетараш хилийтар. Ленински комсомола 50 шу дизара хетаяь доттагlлеи сайре хилар тха укх шера 26 октябре В. И. Ленина цlерагlча культура Двоеце. Цига вlашагlкхийтар къона мехкдаьттахой, совхоза кагирхой.

Тха контора комсомольски организацеи ВЛКСМ обкома памятиц Цlе байракхи комсомольцашта маьхера совгlаташи лепачул тlехьагlа совхоза коллективо доккха концерт оттадир тха коллективана. Цул тlехьагlа тайп-тайпара ловзараши хахкхраши хилар Двореце. Каст-каста иштта вlашагlбеттабаларо чlоагlду тхона юкъера доттагlал, болх дикагlа дlабахийтара мел эшар ду шефаша.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъабахара совхоза болхлоша тlайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдайтара эшаша хьисапе новкъостал а деш, хьинаре къахьег тха контора болхлоша.

М. НАЦЕВМАН,
Грозненски производственно-товарни контора парткома секретарь.

ЛАКХЪЕ ЛАЬТТА ЛЕЛАДАРА КУЛЬТУРА

Деррига советски халкъ санна ленински къахьегама вахте эттача вай республика лаьтта леладераша социалистически декхараш тlайийшад деррига доаккха ялат хьатlадоагlача шера 510 эзар тоннаген 1970 шера 525 эзар тоннагея дlакхоачаде, паччахьалкхенга 150 эзар тоннал кlезигагlа лоаццаш ялат доха.

Уж декхараш кхоачашдара эггара хьалха де дезар да фийг боачея кхычен культурай хьункъам лакхбар, хlана аьлча из декхар кхоачашде йиш яц ялат дlадувш дола лаьтта шерларца — из кlезига да вай республике. Нагахь санна 1965—1967-чеи шерашка республика кхаш леладераша хlара гектара тlара 18,3 центнер ялат даьккхадале, 1962—1964-чеи шерашка чуденар 16,2 центнер мара дацар. Иштта, цу шерашка 124 центнерагара 192 центнерага кхачаьца лакхбеннаб шекара свекла хьункъам а.

Укх тlеххьарча шерашка юртбоахама культурай хьункъам лакхбаларо торо хилийтай паччахьалкхенга ялат доакхара план дикка тlеххоачашье, тlеххьарча диъ шера пул хьалха кlадахача хиъ шерапа нийсдича дикка дукхагlа чуенай шекара свекла, кхартол, баьццаараш, сом, комсаш, гидуарлаш.

Цхьабакъда, юртбоахама къахьегамхой шоаш хlанзалца даьхача толамех кхачам беш бац, цудухьа шоай деррига хьинар айдаь оарцагlбаьннаб уж тlадоагlача шер, хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 22 центнери 1970-ча шера хlара гектара тlара 23 центнери ялат чула.

Республика колхозийи совхозийи доладахьа шортта юртбоахама техника хилароп къахьегамхой материальни безам совбаккхарои торо хулийтаргья уж декхараш кхоачашде. Из хьахьокх цхьаццадолча боахамий опыто хьекха ца lеш бlарчача районий опыто а. Хаоттама хьалаш юртбоахама культураш хьункъаяра башха аьттув болаш па хуле а хlара шера дика къахьегама толамаш доах Сунженски, Наурски, Шелковской, Урус-Мартана районий цхьаццадолча боахамий къахьегамхоша.

Укх шера а дацар хаоттама хьалаш кхаш леладерашта аьттув болаш. Дале а ялата культураш дика хьункъаьлча дукхача боахамий цlераш яха йиш я. Масала, хlара гектара тlара 23—24 центнер кlа чуденад Грозненски шурий совхоза, Урус-Мартана района Мичурина цlерагlча совхоза, Гудермеса района «Дружба» совхоза, цу района «Кавказ», «Октябра 40 шу» яхача боахамий кхаш леладераша. Кхы а дикагlа хьийкъар гуранья дув кlа Шелковской района «Коминтерн», Сунженски района XX-ча партсъезда цlерагlча боахамашка — хlара гектара тlара 26—27 центнер; Шелковской района «Путь к коммунизму» Урус-Мартан района «Красноармейский» совхозашка 28—29 центнер. Эггаре лакхагlа хьункъам кхебир Сунженски района «Победа» колхоза къахьегамхоша — 32,4 центнер.

Из да юртбоахама культура лакхъярах хьахинар! Цу боахамашка, боккъал оттарга а хьожаш, кхетамца пайда эцар агротехниках, кхашка хий дехкар, эш-эшача кхай тlа удобренеш тувсар, ший ханнахьа оасарца къовсам лоаттабора.

Цхьабакъда, белгалъаккханза заргдан массадолча боахамашка лаьтта леладара культура цхьатарра па хилар. Цудухьа цхьатарра климатически хьалаш деллашехьа доаллаха дадача боахамашка цхьанахьа дика хул вокхазахьа эсала хул юртбоахама культурай хьункъам. Хьаацаргья вай Грозненски района «Плодоовощеводческий» совхоз. Цига кхаш леладераша хlара гектара тlара 25,3 центнер ялат кхедаьл укх шера, хlаьта «Ата-гински» совхозе — гектара тlара 19,2 центнер яьлар. Кхы а эсалагlа дар ялат цхьоалагlча шурий совхозе — 14,6 центнер. Царел а тlехьабисаб «Староюртовский» совхоза кхаш леладераш — хlара гектара тlара — 12 центнер. Цу тайппара эргаш а доза а хьункъам кхебаьб кхыча боахамашка.

Юртбоахама культураш кхеярга диллача цхьаццадола боахамаш тlехьадисар вlалла а нийса дархl, йиш йолаш дац. Доха а цу совхозашкеи совхозашкеи лаьтта леладара культура, агротехника бокъонаш теркал яц, хаоттама хьалашка хьежжа болх бе хац. Из къаьста хьахьовх цхьаццадолча тlеххьадусача боахамашка ялата культураш тlехника хьункъаеш бола хьалха латтараш хиларо. Масала, «Староюртовский» совхоза Салгириев lаьлас кулгалдеча механизированни звено къахьегамхой, агротехника бокъоний комплекс нийса леладарах, йиш хилар хlара гектара тlара 22 центнер ялат дакиза. Ерригача совхозе юкъера лаьрхlача даьккхачул 8 центнер дукхагlа да из.

Хlанз юртбоахама къахьегамхоета хьалхашка латта декхар сенах латт аьлча, из латт укх тlеххьарча шерашка lоаль опыт кlоарга lомаль из йоаржаярах, укх шерралпа нийсденна гlалаташ кхы яийс па далийтарах. Дале а, цхьаццадолча боахамашка укх шера а нийсалийтар шоай балха юкъе дукха кхоачамбоалараш. Иштта, вай йийнача «Староюртовский» совхозе цхьаццадолча моттигашка гектара тlеххига аьхадар лаьтта, хlаьта дlадийнача кlи фу во хиннад. Из санна дола гlалаташ лулийтаро эшаду гураха кхашкара чулахьар.

Нохч-Гlалгlай республика кхаш леладераша социалистически декхараш тlайийцад 1969—1970-гlа шерашка лаьтта леладара лакха культура йолаш шерагl хилийта. Духхьал цу зарда тlа мара алсамбаккха йиш яц юртбоахама ерригача культурай хьункъам. Хоаш да хьалха латтача кхаш леладерий доалахьара лаьтта толамаш даха йиш йола ший тайпара хьалаш дола лаьтта доацалга. Пар къайле а ерригa юртбоахама культураш царех хlаранена аьттув болаш гlа йола предшественникаш хиннача дlахоалга, ший ханнахьа тlехникен лаьтта кийчалга, дlадувш дола фу дика хилар, удобренеш гlулакх кlоаргга довзарца тувсар, оасарца къовсам лоаттабе боггlача тайпара къовсам лоаттабар. Дlахо йодача хана хьункъам лакхбара ханза заргдоацаш гlулакх за боахамашка lилман дарх тlа вlашагlхьаьнъха севообороташ юкъе йоалаяр, аьттув болашагlа йола предшественникаш хиннача хlара культура дlанийсъяр. Къаьстта теркам тlабахийта леладе лелаш гlулакх за фу леладар. Духхьал лакха хьункъам луча районированни фух мара мегаргдаш пайда ийбе. Агрономанта хьалхашка декхар оттаделд деррига дlадувш дола фу дукхьал цхьаалагlча классах нар, ца хилийта.

Цхьадолча боахамий специалисташ хlанз а lемабеннабап ший ханнахьа фуна ялат lалашде. дlадувргдоача кондицега из дlакхоачале. Хlанз дlайина даьннад гураха дув ялат. Хlаьта специалисташа йоакхо е еза бlаьсти юча культурай фу хlанзе а кийчдара. Цхьадолча боахамий специалистиша во оттадьд фу lалашдара гlулакх. Масала, цхьоалагlа декабрь тlакхоачаш Сунженски района Красная Армия цlерагlча колхозе, Назрань-района, «Плиевский» совхозе ялатен ялата-бобовни культурай кондиционни фу вlалла а дац. Из мегаргдац. Дерригача боахамий кулгалхой, специалисташ оарцагlбоала беза кхы тlехьа па довлийташ мел эша кондиционни фу lалашдар.

Юртбоахама культурай хьункъам лакхбара лоархlаме резерв я кхашка минеральни, органически удобренеш товсар а. Хlарь шера республике кхачухьа минеральни удобренеш тоъаш боахамашта. Цудухьа биза пайда эпа беза йолаш йолча удобренех. Керттерча даькъе хий дехкача лаьтта кхоачам болаш тlаьда латтача лаьтта, маьха езагlа йолча культуранта ехна еза уж. Специалистий бокъо яп кхашка хетарех удобренеш екка. Дерригача боахамашка йолаш а цу гlулакха оттаяь лаьттах питательни веществаш яккарах йола картограммаш. Царга хьежача зов мичахьа мел удобренеш товса еза.

Геттара во гlулакх да укх тlеххьарча шерашка республика дукхача боахамаша органически удобренеш кхашка кlезигагlа тувсар. Цу хьакъехьа къаьстта белгалдаьннад, «Шалинский», «Горец» «Джалка», кхыдола боахамаш. Тlеххьадусача боахамашта хьекхаме хургдолаш дика вlаштlехьдаьккхал из гlулакх Грозненски шурий совхозе. Цига я лаьрхlа кхашка минеральни удобренеш тувсара вlашагlъехка бригадаш.

Дукха дувц вай хий дехкача лаьттах дикагlа пайда эцарах а. Я а а из ялат даккхара гlулакх дикка айдергдола резерв. Баьда ерригача республике хий дехкача лаьтташ тlа кхееча культурай хьункъам лох, ба. Декхар латт техниках бизза пайда а эцаш, кхашка ханнахьа хий дехкарах, хий декха лаьтташ махулла шерларах.

Юртбоахама культураш дикагlа хьункъаяра лош дувцача па аьтча далап оасарца къовсам лоаттабарах а. Специалисташа, кхаш леладераша дийде йиш яц оасарца доаттабу къовсам, керттерча даькъе, агротехнически мероприятеша лоаттабелга. Цу хьакъехьа боккхача лоархlаме да ший ханнахьа лаьттана дика обработка яр. Оасарца кхашка а няькъа йистошка а — цхьатарра къовсам лоаттабе беза.

Хlанз КПСС ЦК октябрьски пленума решенеш lомаеш ба юртбоахама къахьегамхой. Цу гlулакхо торо хулийтаргья хlанзалца дийна гlалаташ белгалде а, хlаьта уж дlадахаръ накъхаш яха а.

Л. РУДОМЕТНИНА,
Нохч-Гlалгlай юрта боахама министра заместитель.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БАЛХА — ДЕННА ТЕРКО

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Укх тIехьарча хана хьалхе аьлла дIахьаьбаьб КПСС Грозненски райкомо къахьегамхошта юкъера агитационно-массови болх. Къахьегамхой производственни общественни деххарашна айхха бувзам болаш чакхбоах оаха из. КПСС ЦК октябрьски Пленума решенешна йоккхий торонаш хьайиллай тха района къахьегамхошта хьалхашка, боахам айбара, цаьрга цьуккъам лакхбара наькъаш хьийхад. Шоай торонашка хьожаш хьатIадоагIача шера цлат дьуккъалара наькъаш тохнаш ба къахьегамхой.

Пленума решенешта пропаганда еш дIа-хьа ух района членаш, бехктокхамера боххлой. Цул совгIа кIиргаIа цкъа (пIаьраскалийнахьа) юрташка лекцеш еша ух лекторски труппа а. Совхозий, колхозий бригадашка, фермашка лекцеш еш цар. Юрта бахача наха вай мехка чурча а дозалол арахьарча а вахарах лаьцца информаци ю.

ДоархIаме политико-массови а культурно-просветительни а болх чакхбоах района инициативах вIашагIъеллача «Агитпоезда» коллективо. Цунна юкъейоагIа лекторски труппа, санитарни машина, автолавка, Района къахьегамхоша дикагIа тIаьца хьаьший ба уж. Агитбригада членаш хан-ханнаьа хувцалу: Толстой-Юрта агитколлектив хувц Алхан-Калерча агитколлективо, иштта дIаьо. Иштта дIара вIашагI хувцалу агитпоезда репертуар а лекцей тематика а. Из тайпа агитаце форма еххейнай района къахьегамхошта. Цудухьа цунах производство дикагIа пайда а бох. Бетта 10—12 рейс ю агитпоезда.

Иштта дукхагIа теркам тIабохийт оаха ешача лекцей, доклади, политинформацей чулоацам лакхбара. Райкома болхлоша дика кхетаду къахьегамхошта коммунистически кхетам балара гIулакх мел доаркIаме да. Из болх лерттIа лелабара боахамий, предприятей юххьанцарча партийни организацей бехктокхам лакхбаьб райкомо. Идеологически балла керда формаш лех партийни организацеша, социалистически яхь дегIайоалаеча дакъа лоац, болхлой къахьегамен бытен хьалаш тоаде хьож. ХIара боахаме традици а хиннa дIаоттад бетт-бетта доарнай, кхатIара ялхазараш леладерий, механизатерий денош чакхдоахийт. Цига социалистически яхьа йоагаш ю цар, хьалха латтарий опыт дIа-хьа ац, хьалхара моттигаш яьхарашта ахчан премеш, мах бода совгIаташ тел. Района боахамашка массанахьа политинформатора да белгалдаьд. Цу дийнахьа производственни участкашка арабоах политинформаторош. Политиках дика кхета, вай мехкен доазол араьхьарен вахар дика довза, боьшоца киийчаь нах ба уж.

Каст-кастагIа е яьннай райком политинформаторий, агитаторий семинараш, цар бена балха учет лелаю. Цул совгIа дукхагIа терко ю нах бахача шIеношкара лекторех пасаьмахара. ХIана ши бIаь гаргга нах бахача цIеношка, кхалнаха лаьрIа лектореш я районе болх беш. Культура цIеношка вIашагIъехк оаха уж. Лектореша керттерча дакъе бахача нака политически кхетам лу, кхалнах производстве, общественни вахаре юкъеоз.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча доархIаме моттиг дIалоац В. И. Ленина биографии цун теоретически тIехьален Iомаара гIулакхо. В. И. Ленина вахара цун теории кIоарга Iомаргйола гIулакх вIаштIехьдаьккхад юххьанцарча партийни организацеша. Комсомольцашея кагирхоинен шо-шоай предприятешка, боахамашка, учреждененшка ленински документашца, фотокопешца, чулоацам болча материалашца музеяш, уголокаш, стендаш кийчъяьй. Цунца дувзадена цхьаьккха сакъердаме, тхона хетачох, пайдане форма дагаехай райкома. Массанахьа: фермашка, бригадашка, звеношка, цехашка, отделенешка, иштта кхыча балха участкашка леладолда «Ленински тетрадь» яхаийнад райкомо. Тетрада тIа дIаяздаь да Ленина наслсташ, иштта дIаязду коллективаша В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тIанйца декхараш. ТIанйца декхараш коллективо хоашчашдарах лаьца хан-ханнахьа цу тетрада тIа белгалонаш е декхарийла яьй партийни организацеш. Цига иштта белгалье ваь чакхйоакаш йола политически мероприятеш, беседаш, лекцеш, политинформацеш, тематически сайренаш. Хоза кийчдаь «Ленински тетрадь» Шеча уголоке лелаю. Цудухьа, хIана шоаш боахаме шIакхоаччане а цу тетрада тIа хьож райкома болхлой. Цига деррига белгалдаь хул. Цудухьа аттагIа да боахаме чакхъяькхаза йиса мероприяти чакхъяьккха а де девар белгалде а. Цу гIулакхо коллективаш хIара члена дисциплина лакхъю. «Ленински тетрадаш» тIа ше дIаязвайтара къахьегамца бокъо яьхха гIерт хIарвар.

Кхай тIара балхаш лаьгIлениадац тха районе. ТIалоагIача шера юрта боахама культурай хьуврьаьна лара йоллаш ба къахьегамхой. Района партийни организаце дIахо а цIаагIбергба тIанйца декхараш кхоачашдара тIаьераабаь бола къахьегамхошта юкъера массово-политически организаторски болх.

Т. АХМАТХАНОВА,

КПСС Грозненски райкома секретарь.

ШИЙ ИРАЗ КОРАДАЬД ЮРТА

Кошехабль яхача Iандий деша маIан «кхелхаш лела юрт» яхилга да. Цига баха нах бержате даьтташ, даьгIенаш, хий лехаш моттигера моттиге ихаб баха. Лаьы ихача хин йистоех юкхера я чам болланца.

Дукха ха йоанцаш ший бIаь шу дизар деддаьд Кошехабло. «Шоаз вахар диллад тха юрто,—аад цига бахача наха.—Кошехабла исторе ши ах бIаь шераш бийсей дия сагна оргаш да. Дя дIаделадалар — Сийлахь-боккха Октябрь — адемий IаьдалагIа ухе даха деладенна ха.

Вай деношка йокхха йоацача города тара лест юрт. Цига да шоаза вIаштIардаь культура ЦIа, кинотеатр, ресторан, больницa, юкъера школа, берий музыкальни школа, книжкай тика, бунанна ЦIа: тоьпарах даьха цIенолгашта меттел хьалъяттад городерчар тайпара дала цIенош. Iандий доалий цIен ченаш хоьъеш я телевизораш радион. Кошехабле бах лакхача классa механизатораш, хьехархой, лораш, агрономаш, зоотехникаш, музыканташ. Укхазара кIоанга бахинабац культура деятелаш, Iилмахой. Iандий писатель — Пачч-хьалкхен преме лауреата Керашев Темботен халкъа композитора Хагауджев Махьмаден доккхад а деш вад шоан цу юрта цьонгаш. ХIаьта Кошехабла культура ЦIагIарча халхара коллектива цIи Адыгейски автономни областал гаьнна араьа я дIахезай. Еррироссийски художественни самодеятельностагa хьажара лауреат я из.

Керимова ЖАНЭ.

(АПН).

Советски граждански авиаци хIаьзарча техникаша Iаланибаь дукхача тайпаегIа бола чоалхане боахам ба. 500 эзар километр — иззал дIоахал да Аэрофлота могалбеесарча некъий.

Дерригача дуьен тIа фега йолла дIа-хьа мел хьежа дуьлагIа дакъа цийга кхоача машета бокка йола фегарна - транспортни предприяте я аэрофлот.

Аэрофлота эзараш тIайола лайнераш хадланца лелаш я Европан, Азен, Африкан, Америкин 46 мехка. Дуккьала укх тIехьарча шина але шера аэрофлотагара гIулакх кхьачад 130 миллион сагага. Граждански авиаце низ болча тiкъамаша чулоац 3.500 совгIа городи нах баха йоккха моттиги вIаши ювзаш дола 2500 фегара трасса.

Граждански авиаце деча гIулакхах пайда эпаш я 250-нел совгIа Iилман организаци, хIаьта 198 санитарно-авиационни станце пассажирски самолеташ. Царна юкъе я реактивни машиний шоллагIча тIехьенагIа йола «ИЛ-62», «ТУ-134».

Йоазаш йолча «ИЛ-18», «ТУ-104», «АН-10» яхача машинашта метта хьаоттаргья академика А. Н. Туполева конструкторски бюрос кхаьь «ТУ-154» яха керда - магистральни пассажирски самолет.

«ТУ-154» яхача самолета хьайхара варнант фюзеляжа тIехьацкахьарча дьькъах [illegible] турбовинтови кхо двигатель йоллаш я, Машина салонаш 160 пассажира лаьрхIа я. Молефицированни моделашка пассажираш 220-нега кхоачаш лунна ялийта лерхI. Машина эгтара чоалханерча метеорологически хьалашка а гIетта лела йиш йолаш я. Цул совгIе, из Iалаьмате сика а экономични а я. Двигателаш тIехьашкаьа йохкар бахьан долаш пассажирски салонашкара татен выбрацин лаьгIъе вIаштIехьдаьннад. 11 эзар метр лакхен, сахьета 850—920 километр сихен гIетта лела йиш йолаш я из. Самолетах йоалл автоматически Iойосса хьатIая а, лаьттара 30—40 метрага кхоачаш лохъяла вIаштIехьдоаккхаш йола аппаратура.

Сурта тIа: «ТУ-154» аргIанарча тоьшаш гIетта йодаш я.

Е. Кассинен М. Редькинен сурт.

ТАСС фотохроника.

БЕРРИГА НИЗ — ТIАЙИЦА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА

Гарга доагIаш [illegible] доархIа бола лата — В. И. Ленин ваь [illegible] шу [illegible] Сийлахь-[illegible] йеина йоагIа кийчо [illegible] деррига советски халкъо санна шерра социалистически яхь йоаржаьй Наьсарен района къахьегамхоша. Укх деношка хиннача района партийно-боахама активна собране белгалдир ленински къахьегама вахте промышленностa, транспорта, гIишлошъеча организацей коллективашта карагIдаьннараш, дIахо де деззараш.

Докладчика — КПСС Наьсарен района хьалхарча секретара С. Х. Цолоева аьлар.

— Чакхдоалаш латт пятилеткa кхоалагIа шу. Района промышленностa, транспорта, гIишлошъеча организацей коллективашта доархIаме хиннад из. Дог гIеадоах карагIдьеннараша, цхьайтта бетта план 101 процент кхоачашьяьй, из бахьан долаш пачхьалкхенна планал совгIа 373 эзар сома ваьха продукци еннай. Автотранспортни предприяте коллективо цхьайтта бетта план заннал 15 дие хьалха кхоачашъяьй. Мухьаш дIа-хьа кхаьрга дIадолар лохдаьд. Из бахьан долаш предприятена планал совгIа дикка пайда 15 эзар сомага дIакхоачаш ба.

Пятилетка кхоалагIча шера тIайна социалистически декхараш дикка кхоачашдаьд ремстройучастка, лесхоза, райбыткомбината коллективаша.

Района промышленность дегIайоалаяра доархIаме хиннад керда производственни мощносташ эксплуатаце дIачуялар. Бола бе йоалаеннай Къилбаседа Кавказе эгара йоккхагIа йола трикотажни фабрика. Цун проектни мощность хIара шера 6,5 млн тайп-тайпара нaлелаш араяхийтара лаьрхIа я. Гаргарча хана укхаза болх беш 2,5 эзар саг хургa.

Производства объем дегIайрча цхьана дегIаьхкай хадраш а. Района предприятешка къахьегаш яхараш боллой ба. Царех хIаране шийна хьалхашка декхар оттадаь — Сийлахь-боккхача баьча В. И. Ленина юбилей къахьегама толамашца даде. Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра йиъжача социалистически яхье къаьстта доккхий толамаш карагIдьиннад Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода механо-сборочни сборщика. Нохч-ГIалгIай Асиекхьарча Совета депутата Л. Саралиева, литейни цеха литейщика М. Гизатулина, слесаря-ремонтника М. Аушева.

Районни партийни организаце дикка болх чакхбаьккхаб планироване экономически стимулироване керда система предприятей балха юкъейоаллаш, производства эффективность лакхъеш, боахаца деш дола хулгьа тоадеш. Планироване экономически стимулироване системa кердача хьаламна болх бе йоалаеннай «Электроинструмент» завод, автотранспортни предприяти. Цунах даьна беркат гуш да. Масала, духхача хана дена тIехьамcaча предприятешта юкъе яр автотранспортни предприяти. Хьалха цIаккха а ший план кхоачашъяцар цо, хIана дьалха ... предприятех наI я из.

Промышленность, транспорт дегIайоалаеча цхьадена толамаш даьхаделе а Iалаьмате дукха кхоачамбоацараш а да района предприятей балхана.

Пачхьалкхен план кхоачамца ец дукха моттигаш нийсалу укхаза. «Красный октябрь» яхача кирпични заводa [illegible] ю массеяи шу да. Из бахьан долаш гIишлошка кхачадаш доархIаме материалаш: цIеношка дар [illegible] кхоачашчиш.

Укх тIехьарча хана шоай производственни декхараш [illegible] даш я «Электроинструмент» завод, мельзавод.

МоллагIча тайпара яь а план кхоачашъе яхача принципах болх беш я мьвех ю завод. Цудухьа заводо кхоачашдаьйя а, продукцега диллача Iалаьмате лоткъа да укхаза.

Иштта во латт гIулакхаш № 492 йолча ПМК. Цо кхоачашдаьцар гIишлош объекташ дIачуялара план, дукха брак хул.

Района промышленни предприятешка кIезига теркам тIаухийт къахьегам Iилман лара тIа вIаштIехьбаккхара дешашта.

ХIаш а дукха моттигаш нийслу къахьегамен производственни дисциплина телхаеш, прогулаш ей. Заводашкара, гIишлошъеча организацешкара дукха нах дIаух, къаьстта ... Уж цIенхаштара кхоачашбоацараш цIендаь дIададахара юххьанцара партийни организацеш декхарийла я шоай болх эргабахка, администраце балла тIахьожам лоаттабе, нахара массово-кхетама болх тоабе.

ДIахо ваз. Цолоева белгалдаьхар пятилетка юкедисача шерашка промышленностa, транспорта, гIишлошъеча организацей коллективаша тIайнца социалистически декхараш. 1969 шера 7 ноябрь тIакхоачаш вадови продукци араяккхара план кхоачашъе ларI къахьегамхоша. 3 процент лакхъергья къахьегама опсарле. Аракеъача продукцега дIалодар лохдарах 100 эзар сомал кIезигагIа доацаш пачхьалкхен средствам кхоергья.

Юххьанцарча партийни организацеша цахадлаш йоакхо е эза коммунистий авангардни доархIам лакхбара, шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара къахьегамхой сарцагIбахара дешашта. Къаьстта теркам гIабахийта беза тIанйца социалистически декхараш хIара къахьегамхочунга дIакхачийтара, лакабе беза шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдарах бола цун бехктокхам.

Пренешка хьалха къамаьл деьча Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода парткома секретара И. К. Пашенных дийцар В. И. Ленина юбилея сийна тIанйца декхараш цоай коллективо мишта кхоачашду. 1970 шера 20 декабрь тIакхоачаш шие шера план кхоачашъе ларI завода коллективо. Къахьегама опсарле 2 процент лакхъергья, керда продукци караерзаергья. Производственни процессашта механизации автоматизации ярах, прогрессивни технологи юкъейоалаярах 1 миллион сом кхоергда.

Трикотажни фабрика директора Э. Э. Кадиева теркам тIабахийтар кхоачашде ларIача декхарашта, кийсалуча караджайоанарашта. Укх гаргарча хана эксплуатаце дIачуяхийтар гIант я крашенни цех. Баьдa, ... а кхыйола доархIамера участкаш а болх бе йолайоланйлгa юхатта гIишлошъеераша. Очистни сооружени хьаяра планаш диш юкъагIоах. Из бахьан долаш шерра ший балхаш дIадоладалийта йиш яц коллектива. ХIаьта укх шин шера фабрика коллективо кхоачашде деза декхараш доккхий а бехктохаме а да. Производственни мощность караерзае еза 1970 шу доладуц, валови продукци араяккхара план 105 процент лакхъеса. Из деррига кхоачашде вIашдаьккхардац, — аьлар ваз. Кадиева, — пагалья саьна фабрикана кадраш да кийчйича. Цу хьакъехьа хоадам болаш предложенеш йоалайир оратора.

Укх гарттача хана шоаш де ларIачох дийцар автотранспортни предприяте партийни организаце секретара М. Джандигова. Производствана юкъейоалаергья ших рационализаторски предложенеш. Автомобилаш дIа-хьа ахарах боалача пайда коэффициент 0,52 дIакхоачийтаргья. Шоай кхо шера план 1970 шера 20 декабре кхоачашье ларI автотранспортникаша, къахьегама опсарле 2,5 процент лакхъергья.

Пренешка иштта къамаьлаш дир № 492 йолча ПМК начальника М. Борова, мельзавода директора В. Ужахова, № 4 йолча ГПТУ директора Б. Арчакова.

М. АБДУЛАЕВ.

ТВОРЧЕСКИ КЪАХЬЕГАР — ПРОИЗВОДСТВАНА ПАЙДАНА

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца каккъаьхара социалистически яхье яьннача «Старогрознефть» НПУ промыслай коллективаша доккха къахьегама толамаш да тIехьа лаьхкагIа хул. Укх шера цхьайтта бетта планал совгIа цар даьккха мехкдаьтта — 107,64 эзар тонн а, газ — 36,4 миллион кубически метр. Продукцена реализаци яра 11 бетта план 101,7 процент кхоачашъяьй.

Производства чурча резервах бизза пайда ийбарах, доагор, электроэнерги, материалаш, транспортни средствам кхоярах хьалоаккхача мехкдаьттаген газаген дIабола мах дикка лохбеннаб. Укх шера духхьал 10 бетта пачхьалкхенна кхоль ахча 512 эзар сом да.

Уж толамаш доахача дикка дакъа лаьцад мехкдаьтта промыслови управлене рационализаторашей изобретателашеи. 11 бетта цар кийч а яь производствана юкъейихьай 276 рационализаторски предложени. Цар пачхьалкхенна баь пайда 312 эзар сом да. Из хул дIадахача шера цхьайтта бетта производствана юкъейихьача рационализаторски предложенех баьннача 30 эзар сом дукхагIа, е шера производствана юкъейихьача рационализаторски предложенеша бе белаш хиннача кхоаза дукхагIа. Цхьаькха пайда а баьннаб цу рационализаторски предложенех уж производствана юкъеяхьарах, хьалха аьхьа йоаш хиннa дукха балха ха оа йойташ социальй хIанз. Иштта кхоьй 13 тонн тайп-тайпара турбаш, 400 эзар гаргга [illegible] ватт-сахьат электроэнерги, 180 эзар кубически метр газови доагор, 20100 тонн Iи, кхы дуккха материалаш.

Управлене предприятешка, участкашка, цехашка, бригадашка дукха организационно-массови балхаш ду производствана юкъе нийсалу кхоачамбоацараш гучадахара, мехкдаьттахой, техникий, мастерий творчески болх тоабара. Масала, каст-каста хул рационализаторско - изобретательски болх мича дикагIа вIаштIехьбаьккхаб хьожаш йола конкурсаш хьажараш. Квартале баьча балха итогаш а еш конкурсе хьалхара моттиг яьккхарашта премеш тел. КхоалагIча квартале итогаш яьчул тIехьагIа рационализаторски болх дика вIаштIехьбаккхарах хьалхара моттиг а хуш ахчан преми хьожайир КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча мехкдаьтта промысла коллективана. Цул совгIа, рационализаторски балха юкъе дакъа лаьцача, управлене дикагIболча рационализаторашта укх шера премена лаьрхIа денна ахча эзар сом да. Боккха пайда боал рационализаторски предложенеш кийчъярах, царна премена денна ахча 9 эзар сом да. Цу мероприятеша дукхагIа юкъеоз творчески балха рационализатораш, изобретателаш. Из къаьгга хьахьокх укх масала: хIалахача шера цхьайтта бетта хинначул 30 рационализатор дукхагIа ва укх шера цу юкъа.

Мехкдаьтта промыслови управлене предприятешта юкъе рационализаторски болх дикагIа вIаштIехьбаккхарга диллача хьалха латт кIоарга буруь деттача контора, 1-ча мехкдаьтта промысла, скважинашта капитальни ремонт еча цеха коллективаш. Соахка 11 бетта баьчух дукха а дукхагIа пайда баьб цар укх шера цу юкъа производствана юкъейихьача рационализаторски предложенеша. Из болх дига лаккхача болам тIа лелара керттера бахьан да цу предприятешка ший хаянахьа производствана юкъе нийслу кхоачамбоацараш дIадахара, рационализаторски предложенеш производствана юкъеяхьара тайп-тайпара конкурсаш хьажараш, материалаш, балха ха, электроэнерги, доагор кхоерa йола техникаш оттаь хилар а, уж мероприятеш цар йиаза кхоачашъяр а. Рационализаторски болх дIа миштта бода хьожаш хадланза тIахьожам лоаттабу цу предприятешта кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша. Рационализаторски болх тоабара вIа новкъостал а лу цар.

Пачхьалкхенна боккха пайда а беш 10 рационализаторски предложени производствана юкъейихьай укх шера кIоарга буруь деттача контора рационализатораша. Царна юкъе доархIамегIчарех я буровой оборудованена обвязка яра йола схема кийчъяр яха предложени. Цу массайолча предложенеша баь пайда 48,2 эзар сом да. Иштта доархIаме предложенеш производствана юкъейихьай шоллагIча, кхоалагIча промыслашка а.

Мехкдаьтта-промыслови управлене дикагIа доардIача рационализаторех ва мехкдаьтта доаккха оператор И. Г. Мурадян, цо еннача йиь предложене шера бу пайда 900 сом да, хIаьта слесара С. К. Еремеева еннача кхаь предложене 800 сом пайда бу. КхоалагIча промысла участка начальника А. И. Сергеева кха предложени производствана юкъейихьай укх шера, цар баь пайда 1600 сом да. Иштта дикагIа доархIача рационализаторех ва оператор нов. Красножаров, механикаш нш. Новиков, Андриенко. Цар еннача предложенеша шера бу - пайда 11 эзар совгIа сом да.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара дIахо йолача хана кхы а дикагIа къахьега ларI управлене рационализаторашe.

Т. ГУСЕВ,

тха штато воаца корр.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга

ИСТОРИ ДЕГIАДОАГIА ЛЕНИНА МАЯХХАРА

Ленинца дувзадена мелдар—цун вахар, къовсам, низ бола уйла, цхьа шалдаьйбар боаца, кхаверзавеш бола кун доаца низ — вайна хахараьда, вай хьинар а лелаж а йолабеийт цо, коммунизм хьалъерий ноахалаш де лерхIар кхоачашдара вIашагIтох.

Ленин — революционни уйлан титан — исторена юкъе вахав пролетарски революцен общество социалистически хьисапе эргаяккхарен гениальни теоретик хиларах тарра, Iилма коммунизма ганза юкъе цо лаьцача даькъо марксизм дегIайоалаяра керда оагIув хьайийллар. «Ленина цIерца хадаргдоацаш дувзаленна да вай ханара деррига истори, — йоах «В. И. Ленин ваь 100 шу дизара кийчо ярах» КПСС ЦК баьча сецам тIа. Ленин — Марксен Энгельсен революционни хьехам гениальни дIахобихьар, Советски Союза Коммунистически парти хьаьйр, эгара сийлахь-йоккхагIа йолча революце баьчa, дунен тIа эгара хьалхара социалистически пачхьалкхе хьаьйр. Ленински идеяца лоатта а лый, дIахо лоатта а я дуне дегIаахара берригача наькъа Iалаьмате йоккха воздействие».

Ленинизм — из кердача исторически заман, империализман пролетарски революцейн заман, адамаш капитализмагара социализмаген коммунистически общество хьалъяргеи довлача заман марксизм я. Маркса санна, Ленина Iилмана юкъейихьай общественни вахара хIара кердача хана болхлой класса революционни практике, социализми коммунизми чIоагIъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме ленинизм доллача хIамал котвоаккха гера а хинна дIаьтта йола новаторства денале уйла, догмаца машар хург на хилар, хIама тахкара революционни диалектически метод.

Революционни марксистски теори бахьан эрсий а дунен халкъашта юкъерча а болана революционни практикаца из айхха ювзаш дIахо Iилма хьисапе оттаяра тIехьа лоаттабена къоадама байракха кIал шахбаьннаб В. И. Ленина вахара ник. Визза йола марксист хилара тарра Ленина вахара анализ йора революционни диалектика позицеш тIара, явленешка хьожар цар хьаьдда — исторически долча хьалашка. Империализмах капитализма тIехьара легIа, социалистически революци тIакхача ха лоархIар цо. Империализм Ленина тахкаш хилар дар цо революционни гIулакха керда тороняш лохаш хилар, малара яьлча пролетарски революце стратегеи тактикаи хьакъехьа Марксен Энгельсен уйлаш хьахиннар санна доацача кхыча исторически хьале социалистически революце теори отталар.

Буржуазни «марксоведаш», дукхха бола Iилма социализма реакционни критикаш цIоашта мамоста гIийрта а гIийртаб, гIерта а гIерт социалистически революце теорех йола Марксен Ленинен уйлаш вIашдухьал яха. Революционни процессах йола ший уйлаш Маркса бокъонца кийчдаьча ортодоксальни теорецa йийзача метта, Ленина социалистически революце теорена юкъейихьай волюнтаризмаи субъективизмаи уйла, яхаш тешаве гIерт уж. Тайп-тайпарча ревизионисташца цхьана буржуазни идеологаша цIаьхха а цIаьхха а юкъеххуль ленинизм, цунца цхьана социалистически революцех дола ленински теори а, хьайоагIа айхха Россе исторически хьалан опытан тIара, дунен халкъашта юкъерча масштабе, къаьстта дунен дегIадаьккхача мехкашка хьатIаэца а юкъейоалве я йиш йолаш яц яха харц верси.

Социалистически революце теоре хьакъехьара Марксен Ленинен уйлаш башха я яхаш мел дувцараш буржуазни пропагандa дагадаьца хIамаш да. Боахьацдар аьча, ленински уйлаша дIахо творчески дегIа а йоалаю, кIоарг а ю Маркса теоретически тIехьале.

Хоьш ма дарра, «Коммунистически манифестa» оагIонаш тIа Марксен Энгельсен дIахьеккар духхьала буржуазе доал дIадаккхен пролетариата политически доал дерга чIоагIден дезача социальни революце мара къоастаергйоаца антагонистически вIашагIъеннаш йоахкаш капиталистически общий хилар. Ленина цу шеях—пролетариата диктатура революционни чIоагIъяра ше — шин революционни мировоззрене дердий лард хетар. Ленина дегIайоалаяь болхлой класса пролетарски боацача къахьегамхошцарча, эгара хьалха ахархошцарча, цхьоагIонах йола марксистски идея Iилма коммунизме лард еллариий теоретически уйлаши революционни практикеи лерттIа а кIоаргга а дIахо яхьар да.

Ленина карагIдьнна лергдоаца гIулакх да ший берригача революционни балха тIехь цо революционни классашта хьалха латтача, социалистически революценен общество социалистически хьисапе эргаяккхаре кулгалдеча пролетариата ший лоIамегIарча политически хоадам беш бола доархIам хиларах йола Марксен Энгельсен идеяш дегIайоалаяри Iалаьмате боккхача толамца юкъейоалаяри. Ленина дIахо дегIа а йоалайир, хьал а йилар социалистически революци котъяккхара тIехь пролетариата лоаттабеча къовсама тайп-тайпарча этапашка лелаеча малхарча революционни тактиках йола марксизма лард еллариий положенеш. Марксен Энгельсен санна Ленин массаза а массадолча хIаман тIехь а пролетарски интернационализма принципашта тIехьа хиннав, болхлой бодаме буржуазни национализма моллагIча а гучадувларашца машар хургбоаца къовсам лоаттабаьб.

Ше ма дарра харц да пролетарски революцена теорецеи практикацеи дола Марксен Ленинен гIулакхаш оалаьгара эргаш ца яхаш буржуазни ревизионистски идеологаша дувцар.

Бух боацаш харц а бIеха дувца аьл-дитта а да ленинизм духхьал эрсий доархIам болаш мара яц, Ленина революционни теорецеи практикацеи субъективни гIулакх доагIаш ва яха уйлаш. Марксизмага цаI мара йоаца нийсача революционни теорега Ленина уйлах «хеза йоаца хадонаш» Iазапаш дола, бIарга ца яйнача революционни турпален, хIама лахара, Iомаялара теша хала долча хьинара а ше кхо ца еча денала а, тIахьаьчар практике лара, дог яшара, Европа оймана таккара, вIаши ийсдаре а бIаь шера истори ирода кхаьчад Росси (Бизза гуликоп., т. 41, оагI. 8).

Пролетарски революце теоре даькъера Ленина интернационализм латт цо из теори капитализма дерригача керттерча мехкашка общественни дегIааахара сурт гулдеш йолча Iалаьмате йоккхача материала лара тIа кердача исторически хьале дIахо дегIадоаладарах.

Ленина керттера теоретически выводаш — империализма хана цхьатарра доацаш экономически политически дегIаахара закон болх беш хилари цунна дувзадена тайп-тайпарча мехкашка социалистически революце предпосылкаш тайп-тайпарча ханашка хьахилар; буржуазно-демократически революци социалистическичунга дIаяр; социалистически революци котъяккхара мехка бахача дукхагIболча нахах пролетариат хилаза яргйоацаш да хилар; пролетариата котйоллаш йола революци колонешкарчеи кхыча мехкашта кара долча мехкашкарчеи къамаш-мукъадахара революцешца вIашагIтохар; машаран демократеши тIехьа лоаттабу къовсам социализм бахьан лоаттабеча къовсамах тохар — дерригдунен исторе ах бIаь шу совгIа ха йолча опыто чIоагIа баькъаь я.

Истори дегIадоагIа Ленина ма яххара! Сийлахь-боккхача Октябро Росси капиталистически систем юкъера оалаь араьккхай. Социализма эгара хьалхара мохк хьахинаро дIайолайир дерригдунен социалистически революце юхь. Деррига дуне пеидоаккхача деналца кхоллар Советий мехко керда вахар, хьайора лакха культура, дерригача дунея тIарча къахьегамхойи эксплуатаценна вIаш латтаркйи хьаьгаш хьаллувпар. Халкъашта юкъера машар лорабора, Ленинизмага ба Iалаьмате боккха саг тIаозаш бола низ, миллионаш, миллионаш болча ваьха уйлашта доал дер а хьина дIаеттад из.

Ленински принципашца из яххара советски нах тIийртабаш революци «дIатIаяхьа, из кхача мехка яикха, социализма дунен система хьахиннача [illegible] социалистически хьисапе эргаяккхара никь [illegible], вай, Ленина яйна ма хиллара, вой интернациональни декхар кхоачаш а дош, вежарашка долча халкъашта уллув дIа а етта. Уж кертамукъа а шоай лоIаме а хилар лорабу, арахьара контрреволюци чуя гIерташ мел дола гIулакхаш доладу, цар экономика, культура, обороним йиз дегIаахара новкъостал лу.

Ленина хьийхад, хьахиннача социализма дунена атта а цхьа моллагIча тайпара а хургдац империалистически реакце низашта духьал къовсам лоаттабе, яхаш. Контрреволюционни элементаш, аьлад цо, — уж «къахьегамхой эгара къизагIбола, гоза, хIама хов, опыт йола, тийшабола бера дикагIйола ха ерга сабаре хьежа моастагIий ба...» (т. 39, оагI. 155). Цу къахьегамхой моастагIашца къиза хила еза, яхаш белгалдаьхад цо.

Социалистически революце теорецарча органически бувзаме дегIайоалайир Ленина социализм бахьан къовсам лоаттабеча болхлой класса къамен интернациональни хьашташ вIашагIкъоастаде йиш йоацаш хилара идея. «Интернационализм гIулакхага диллача цаI я, из цаI я: ший мехкара революционни бодами революционни къовсами дегIайоалабара ше кхо цо веш бола бар, иштта бола къовсам, иштта бола никь, духхьал из цаI, цхьаькха а юкъера цо 6-чаккхаш дерригача мехкашка хьаллацар «пропагандаца, дег чу, материально» (т. 31 оагI. 170).

Социалистически революцена карагIдьиннараш лоралйрах йола Ленина уйлаш тахан а эшаш я. Обществе наха саг айхха цу общества хьаштайца вувзаденна волаш санна, социалистически содружества оттаеш йолча пачхьалкхений системана юкъейода хIара пачхьалкхе а айхха юкъаенна я цу содружества юкъарча хьаштаца.

Хоьш ма дий, къамаш духхьал шийна дола кIеч

Кхетадеш да, боахаме культурой дегIаккхуллачара Советий лоархIар Советех цуц исполнительни комитетех тайп-тайпарча гIуллакхашка хIара депутата хьинаре дакъа лоацаш ца хилча лаьхлургбоацилга. Цулулхьа къахьегамхой депутатий Ленински районни Совета исподкомо чIоагIа лоархIаш бу советски активаца беча организаторски балха.

Ленински районе хьалхагIа хоржамий участкаш хиннача 15 депутатски совет вIашагIъеллай, городской Совета 99 депутат, районни Совета 186 депутат, НохчГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета 15 депутат юкъе а волаш.

Депутатски советаша района самодеятельни организацешца айхха бувзаш лелабу шоай болх. УлицагIарча комитетий, новкъостий судий, района школашкарча дай-ноаной комитетий балхах долча де-

ТОАБЕ ДЕПУТАТСКИ СОВЕТИЙ БОЛХ

шашка лаьувгI Советаша шоай заседанешка, царна практически новкъостал ду, района хьалхачIа латта дисдараш кхоачашдера тIадераду цар гIуллакхаш.

Депутатски советаша дакъа лоац граждани собранешка, къахьегамхой депутатий районни городскойи Советаша тIайно решенеш бахача наха дIайовзийт.

ГIулакхашта дукхагIа дуттIабахар дуьа бетта цкъа опыт дIаюха эцара семинараш-совещанеш ю депутатски советий председателашца, массазарча комиссей председателашцей цар секретарашцей, партийни советски органий лоархIамегIара решенеш йовзийт советски активе.

Семинараш ярая лекцеш еш юкъеула суда, прокуратура, исполкома болхлой, отделий заведующеш, адвокатий коллеге, милице, районерча кхыча общественни организацей болхлой.

Цу советий практически гIулакхаш дуцпача хана белгалдаккхадоагIа, къахьегамхой депутатий Советаш харжархоштех хьалхаш кара шоай декхар кхета а деш, депутатски советаша масс оагIонгахьара дешаш дуваш а кхестадеш а хилар. Цар дувц торговле, бахача наха бытови гIулакхаш дарах, массанега дешийтара закон кхоачашдара, берий учреждешеша беча балха дешаш, харжархой накъаш кхоачашдаре тIахьежам лоаттабу, харжархой тIанйбелга IаштIехьлоакха, къахьегамхой письмошкеи жалобашкеи хьеж, район цIенъяраи тоаяраи къахьегамхой оарцагIбоах, и. кх. д1.

Еррига советаш йийна воалалургвац со, цхьабакъда, депутатски советий болх бовзийтара доалца цхьадола масалаш доаладича мегаргда. № 4 йолча депутатски Совето (председатель нов. Н. Ф. Литвинов) совета 12 заседани дьй. Цо заседанешка укх тайпарча дешашка ладийгIад. Ленински района участкови уполномоченне балхо хьакъехьа. № 7 йолча домоуправлене цIенои комитетаней новкъостий судацей беча балха хьакъехьа, совето чулоацача территоре тIарча торгови предприятей балха хьакъехьа.

№ 12 йолча депутатски совето (председатель нов. Корчагина Антонина Васильевна) шай заседанешка дийцар укх тайпара дешаш: Горпищеторга № 10 йолча тика балха хьакъехьа. Совето новкъостал дир [illegible] коа тIа пхьалхо е, тикана сихагIа ремонт е.

ТIадиллача гIулакха хьалхарь депутатий бехктохкам лакхбара Ленински райсовета VI-ча сессе ладийгIар № 10-ги № 11-ги йолча депутатски советий балхах йолча информационни докладашка. Районни Совета исполкомо дIахо а лелаергья депутатски советийи массазарча комиссейи хьинар айдеш йола уж тайпа формаш, депутатий сессешках района обще-

ственностан хьалхашка царга отчеташ телийтара наькъана.

ХIанз керла декхараш хатт депутатски советашта хьалхашка: цар шоай харжархошта хьалхашка отчеташ дла еза. Российски Федерацен Лаккхехьарча Совета IV-ча сессе тIаййна решенеши законашия, хIаьта иштта къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета решенеши дIайовзийтаи бокхта балх чакхбаккха беза, къаьстта V-чеи VI-чеи сессей итогаш лаьпа.

Къахьегамхой депутатий районни Совет депутатски советаша шера баьча балха итогаш а еш хьатIадоагIача шера декхараш белгалдеш в.

Н. ЧЕРНИШ,

къахьегамхой депутатий Ленински районни Совета исполкома секретарь.

ДИКАГIЙОЛА ПОВАР

Наурерча райПО столове жалобашц предложенеши тIаязъеча книжка чIа лукха дика йоазоц за, дукхагIа зараш Грибенникова Валейна яздьа уж.

Малий Валя? Наурерча школе бархI класс йистеяьккхача Грознерча кхача кийчбе Iомабеча № 6 йолча профтехучилище деша ихар Вали. Цига ше дешаш хинна шераш дага деха, дийцар цо. — Училищера тха практикаж лохийташ, хIана ах болх беча столове хьежайир со. Кхача кийчбеча хана еза говзал Iомаяра доккха гIо дир сона Колеева Ларисас, Каболоева Асас, Ефремова Надеждас, Ефремова Аннас. Царгара хьайцар аз кхача кийчбара опыт. Училище чакхъяьккхачул тIехьагIа а укх столове хьежайир со шеф-поварашла.

Училище чакхъяьккхала ше столове болх бо ела, кхача кийчбара тайп-тайпара керда методаш балха юкъаьеккхаьа йолаейар Валя. Дукхагiа хилар заказах кийчлу блюдаш. ХIана пиға кийчлу отбивни котлеташ, татарана кийчъеча тайпара азу, кхьыкараш.

Дукха ха йоаццаш Наурски райоперча культура ЦIагIа а «Юность» яхача кафе а кулинарни изделий выставкей «Шоана, къона кхалнах» яха кагирдой салаIама сайрен хилар. Выставке кулинарашта дIахьехар шоай говзал. Сайре йолча хана гулбеннарашта Валяс дийцар даа хIама иштта дIаоттаде деза.

Цхьан дийнахьа укх тайпара хIама хилар. Столове вера вIаннга саг. Стола хьалхашка Iо а хайна, цо хIама диаь вальча, жалобни книжка дийхар цо. Фуд-хьорIер дьцина, столове болх беш нах вола саг корзагIа ваьлар. ГIортата а хеза зале дIачухьлар Валя а.

Жалобни книжка дехача вIаннгача сага дIатIахьар из.

— Фуд хьона новкъа хинар? ХIана хетта Iа жалобни книжка? — ьшина хаттар дир вIаннгача сагага Валяс.

— Цхьанкха хIама ца оалаш, мийта хьаденна жалобни книжка хьа а ййца, веха а къежаш, хьаволавелар вIаннга саг. Яздьечул тIехьагIа жалобни книжка юха а денне. Хьлар йо, — хIана хьер хьо? Азам шоана баркал ма ала дьалдий. Баркал шоана оаш кхача дика кийчбарах а гIулакх дика дарах а.

ХIана дав чубаьхначарея сонгIа, дошархоша а доккха баркал оал столове кхача кийчберашта. ХIана аьнча, Наурерча, Ишерскерча, «Советская Россия» яхача совхозерча школашкарча буфеташка йохкаш я укхаза кийчъяь хьаж, коартол, дулх чуделла пончикаш, котлеташ, кхьыкараш.

Хьалха училищера столове цо практиках айтача хана ше Iамаьлча тайпара, хIана Валяс Iомабу керда болхлой.

Столове болх беш я Усаева Аминат. Валяйна ше дукха а йоккхагIа яле а, цкъ хеташ цунна Валяйгара кхача кийчбара говзал Iомае.

Повара болх дика барах, кхача дика кийчбарах тайнна дукха Сийлен грамоташи нах бола совгIаташи да Валий. Наурерча райПО Сийлен книжка тIа дIаязъяьй цун цIи.

Производстве болх беш хьа мий знанеш лакхъе а йицлаш Валя. Сайрийнарча школеи заочно кооперативни техникумеи дешаш а из.

С. ВОРОНИН.

Д И К А ТОЛАМАШ

Лакха социалистически декхараш тIаийцадар Ачхой-Мартана района «Орджоникидзевский» совхоза къахьегамхоша. ПятилеткагIа кхоалагIча шера 180 гектар хулча сомий бетта хIара гектара тIара план 35 центнер йолча 37 центнер сом чуба лаьрхIадар цар. 400 гектара тIа дийнадар совхозе гурахьа дуд ялат. ХIара гектара тIара 20 центнер хьувкъам чуда дац декхадар кхаш леладераша, план 17 центнер мара йоацача. Лакха дар хьажкIаш хьоераша тIаийца декхараш а.

ХIатIакхаьчай дахча бехкий итогаш ю ха, дIаьдинай боахама кулгалхойи специалисташи кхай тIа гIолла дIа-юха иддд, доргдийхьогI хьийга хьа — лъа ха в.

Ве дац хьийгача кьах хьалхдар, дог гIоздоаких цо. ХIара гектара тIара 40 центнер сом — IалIаш, кхораш, хьачаш гулбьй. План 666 тонн йолча 1250 тонн сом ба беннаш лелаераша чубеди. Къахьегамхой шоаш цецбоалаш хиннад гурахьа дийна ялат а — хIара гектара тIара 28 центнер! План 400 тонн йолча 830 тонн ялат чудоессадаьд Даьхен амбарашка. ХIара гектара тIара 29 центнер лълар хьажкIа а, план 22 центнер мара йоацача. Планах доагIача 200 тонна 57 тонн сонгIа ехай цо пачхахьалкхенга.

Даим къоасам лоаттабу боахаме къахьегама оосерле ланхъаре, юртбоахама продукцех шийх дIабода мах лохбара. Цу къоасамах хьаьстта «дика» пайда баьннаб. Иштта, къахьегамхой тоаб хиннай хIара центнер ялатага дIабода мах планах 3 сом 38 кепигагара 2 сом 17 кепигага кхачча лохбе, хIаьта хьажкIага дIалахар планах доагIача 2 сом 45 кепигаш 23 кепиг кIезигагIа да.

ДIадаьгив дала доал 1968 шу, баьдда керда шу а дац тавид. ХIаьта кердача шерашь массала корда балхаш, хаалеш хьатуд. Из дика хеди ба «Орджоникидзевский» совхоза къахьегамхой. ЦудухьахIанвехьа а цу шера кийчеш ба укхаза. ХIара гектара тIа 1,5 центнер минеральни удобренеш а тоесаш 350 гектар гурахьа дуд ялат дIаиийнад боахаме. Цул сонгIа планах ала дезар 300 гектар мара доацача 410 гектар ялба лаьтта а аьхад.

Пятилетка дилагIча шера 200 гектар хьажкIа, 100 гектар шекара свекла, кхыйола культураш дIае лерд «Орджоникидзевский» совхозе. Кастта кхашка органически удобренеш тоесь болахургба механизаторащ. ХIара гектара тIа 10—15 тонн а кхоачийташ тоесаргья кхашка удобренеш.

Г. ИГЕР.

Грозненски А. Шерипова цIерагча нефтемасловозаде коммунистически къахьегама цIи лелача № 16 йолча установка технологашта юкъе ньогIчарех ва оператор Малофеев Анатоли. Цхьабакъда, ший гIуллакх дика дово Анатолейа, даим нийсо лелаш цо установка электротипи отделене, технологически режим. Дукха ха йоаццаш коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи.

Сурта тIа: оператор А. Малофеев.

В. Дзюбека сурт.

ЛЕРТТIА ПАЙДА ЭЦА ХИЙ ДЕХКАЧА ЛАЬТТАЕХ

Тха управлене боахамашка 1968 шера 2-гIа январь тIаккхачаш 736 гектар хий дехка лаьтта дар, цунах «Кавказ» колхозе 286 гектар а йолаш. 1968—1970 шерашк пачхахьалкхен чотах «Кавказ» колхозе 1800 гектара тIа хий дилла керда сеть хьае лаьрхIад. Цох 585 гектара тIа хий дилла сеть укх шера 25 сентябре тIаккхочаш хьаь эксплуатацие дIаенна гIишлошъерешa. Хий дехка лахьаьтаьши сеть дIало хьаеш я.

Белгалле деш, юртбоахама ве доаццаш пачхахьалкхен чотах укх гIирсаш хьаллара партеи правительства чIоагIа йоаккхе ела. Боахама кулгалхой, специалисташ, колхозхой кхетадеш хила беза цу йоаккхо шоашта хьалхашка кхы а керда декхараш уттадела юртбоахама культураш дукхагIа хьара.

Массаноа хоаш ма дий хий дехкача лаьттах лерттIа пайда эцаро, агротехнике дIа мадекхара боарраменгIеи шийх хаинохьен хий декхаре хIара гектара хьувкъам дикка совбоаккхилга. ХIаьта долче колхозо шозза-кхозза лакхбергба баьцадарий, технически культурай, гIожачеи мочачеи доакъара хьувкъам. Нагахьа санна 1965—1968 шерашка юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара ха болча ялата 21 центнер яьккхалле, хий дехкача лаьттаех боагIача тайпара пайда эце колхозо хIара гектара тIара 35—40 центнер йоаккхаргья. Хьувкъам тешшаме хургба, хIана аьлча хий дехкача лаьтташта кхераме яц йокъал. Йокъал хулача Алханчуртски аргIенашкарча, хьалашка каст-каста ялаташ доаш кийслу.

Пачхахьалкхен чотах хий дехка сеть хьаяроа совгIа колхоза 1800 гектара тIа хий дехка установкаш йолаш тхьаь итт трактор ала лаьрхIад пачхахьалкхено ший чотах.

Колхоза кулгалхой, специалистий, колхозхой, декхар да юртбоахама культурай тешшамера лакхара хьувкъам кхебеш боахама экономика кхы а лакхъара хий дехкача лаьттаехи цунна гIулакх де хьежаьча техникахи кхетамца пайда эцар.

Цхьабакъда ола деза хий дехкача лаьттаех пайда эцара бехктокхам укхаза хIакэ а боагIача тайнара кхетабаь ца хилар. Лаьттан кIал гIолла хий дехкара хьайица турбаш, гидранташ, кхыйола инвентарь пхийтта дийнахь цхьанне доал ца деш вочча хьала тIа хиннай. Бехктокхаме хургводаш е агрономага а е гидротехникага а дIаеппадар. Хий дехкача лаьттаех пайда эца а инвентара леррттIа доал де а ховргдола специалист хила веза хьожавер. Хий дехка сеть хьаьь яьннача 585 гектара тIа хий дилла бехктокхамех технически говзал йолей саг хьожаве везача шетта бригадир-гидротехника кандидатура къуйсаш пайда боаца къамаьлаш деш ха дIаьхийтай колхозе. Цу дерригача лаьттах цхьа бIаь гектара тIа мара хий дилладац.

Цу доархIамерча гIулакха йоагIа йоакхо льац колхоза керттерча агронома к. Крошка. ЦхьоалагIа ноябрь тIаккхоачаш дерригача лаьтта хий дилла бовла лош дендадр цар. Даьр пайда гур мара дац. Нагахь санна темпаш иштта куле хий дерта лаьтта чудолийташ хий ца фоаш дусаргда. Из пхьакха дича хила йиш яц. ТIехьа ца доакхаш Iадальмате сика мах сардагIбаха, йолаш йолча сорригача техниках пайда эца беза. Хий тохара балхаш диза кхоачашде веш эша хьалаш долаш да. Колхоз йолаш я догIах хьисапа хий детта воркI установка, дIа-хьа дукха йига турбаш, отталаьча гидранташкара хий детта сифонаш.

Долче, хьатIадоагIача шера хьувкъама карл йоллаш, цу еррегача техниках кхетамца пайда эцаш хий тохара план кхоачашъе еза. В. И. Ленин ваь бIаь шу дизара сийленца пачхьалкхера юртбоахаца культурай хьувкъам лакхбе беза.

А. ДАСИЕВ,

МалгIабика районни производственни управлене керттера агроном.

КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш — вахаре!

ТОРОНАШ ГУЧАЙОАХ

Теркам тIабахийта, шо-шоай боахамий гIуллакхашта кIоаргга анализ еш юкъ Урус-Мартана района коммунисташа КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш. Iалламате боахха лоархIам болаш да КПСС XXIII съезден цул тIехьагIа хиннача Пленумийи решенеш кхоачашъеча шеашта карагIдаьннараш дувцарал совгIа цар юртбоахам дегIаккхувлача нийслуча кхоачамбоацарий бахьанаш кIоаргга тохкаш, уж гучадоахаш, юртбоахам айбара наькъаш белгалдеш хилар.

Боахам айбара торонаш йолаш я района хIара совхозе. ХIана 315 трактор, 136 юртбоахама культураш чуэца машин, ши бIаь гарта автомашин я районе. 677 тайп-тайпарча специальностех квалифицированни болхло ва, царех 60 процент бараш техникумашка институташка дийша, курсаш яьха ба. ХIаьта боахамий керттерча балха участкашка доал дераш а шоай болх дика бовза коммунисташ ба.

Укх тIоххьарча массех шера балха опыте хьаьекхад механизаторий, кхыча специалистий кадраш кхоачам хилпал йолаш а лаьттанна минеральни органически удобренеш тоесаш лерттIа гIулакх деш а долча боахамашка шерра юртбоахама культурай хьувкъам лаккхлуга. Уххаза иштта лоархIаме да агротехника бокъонаш лерттIа теркалъяр а севооборотIаш нийса лелаяр а. Лаьтта лелидара культура лерттIа хиннача района боахамашка шерра дукхагIа чуэц юртбоахама культурай хьувкъам. Масала, 1964 шерата дилача 1967—1968 шерашка 37 процент лакхбеннаб тхо долча юртбоахама культурай хьувкъам.

Ши-шегIа хьахинна толамаш дац уж. Районе хьинар, иза тIабахийта организаторски, партийно-политически, кхетамеи болх лелабарах, коммунисташа шоаш болча метте даим хьожжам толаш, къахьегамхой царгIбоахам хьийгача къих хьахинна да.

Юртбоахама культурай хьувкъам лакхйеча дукха карагIдеад «Красноармейский» совхоза къахьегамхошта. Дукхьал укх дьыш шера кхыча болахашкарчул 7 центнер дукхагIа хаьа чуийна цар хIара гектара тIара. Цудухьа иштта дукхагIа чуденад ялоаи ялат а.

Дика толамаш доах цу совхоза хьайбаш лелаераша а. Сохка еннарул 30 процент дукхагIа я укх шера пачхахьалкхена дIачуенна хьайбий продукташ. Къаьстта дика толамаш доах Кагерманов Олхазар, Зелимханов Баха, Исламов Рамзан, иштта кхыбараш керте латтача коллективаша.

Укх тIоххьарча кхаь шера 71 процент лакхбаьб бригадаший хьувкъам ков. Зелимханов керте латтача коммунистически къахьегама бригада. Укх шера 84757 сом пайда баьб цар.

Цхьабакъда, лаьтта лелладара культура лоха йолча боахамашца иштта дац гIуллакхаш. Царех я «Мичурина» цIерагIара совхоз. Хьалха дийначa боахамий дар санна долча хий дехкача лаьтта тIара цар чудахьа баьцалараш ялат наькхачуд цаI-ахаза кIезигагIа хул. Цудухьа шерра шера зе а ду боахамо.

Пачхахьалкхенга ялат, шекара свекла, гидуаргаш, кхыйола юртбоахама культураш хьайбай продукташ йохкара план района боахамаша укх шера кхоачашъяь яле а цхьанцайолча культураех Iадальмате доккхий декхараш латт тха района къахьегамхошта хьалхашка. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна пятилетка план 1970 шера 7 ноябре кхоачашъе аьнна декхараш тIаийпад оаха. Тха еррига низ, хьинар, говзал дIаехаш а уж толамца кхоачашдара хIанзе а хард йолла езаш а да уж декхараш.

Цудухьа тхоай еррига торонаш оарцагIъяхай оаха цу гIулакха. Тоъале дикеи да фуна лаьрхIа хьаьдоастадаь ялат, дерригача боахамашка комбайнаш, трактораш, прицепной инвентарь бIаьстан бахаьшта кийчъяр дика вIаштIехьдаьккхад дIалоладаьд, кхаш органически а минеральни а удобренешца хьаьидеш да. Массанахьа белгала ба пятилетка дилагIча шера хьувкъам баьлан долаш лоаттабеш бола къовсам.

Тракторно - кхаш лелаеча бригадашка, мастерскешка, хьайбай фермашка, клубашка укх деношка КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш къахьегамхошта дIайовзийташ лелаш 150 агитатор, политинформатор ва. Боахам айбара хьалхашка латтача декхарашца айхха ювзаш, ладувгIийтай теркам тIеозаш чакхйоах цу хьакъехьа беседаш Мичурина совхоза отделене управляюще А. Зильбухарова, цу совхоза керттерча агронома В. Якушина, отделене управляюще Даджаев Султана; «Красноармейский» совхоза бригадираша А. Кагерманова, Б. Зелимханова, «Технический» совхоза пропагандиста А. Бесоева, иштта кхыбараша.

КПСС ЦК октябрьски Пленума решенаш чIоагIа мега а еш гIулакхаца дол лургда оаха йоах къахьегамхоша. Ленински юбилей сийна тIаийна декхараш кхоачашдара дерригa низаш тIадерзадьа цар.

А. ПАЛЬЧАК,

КПСС Урус-Мартана районни организаци заведующи.

шига хIама мара ца лоархIаш ше шийна чухьерчаш хилара, обособиться де гIертара дукхьал къовсам лоаттабе, яхаш Ленин дийцилга, цо динза даргдоацаш лоархIар бIарччадар, юкъардар теркалделга. Из къамий шо-шоай хьашташ юкъарчарна тIадерзаде дезаш лерхIар (30 тома 45 оагIон тIа хьажа). 1919 шера май бетта лададьча, венгерски бельклошка моаршал луш даьийтача кьахата тIа Ленина йоахар хьдда а чехка а тоIабе беза социалистически революце моастагIий, хIаьта из гIулакх ца кхетадеш бола кулгалхой «пролетариата баьччийи советчийни постера дIабаха», яхаш хьехар.

Социалистически революце ленински теори эгара а чIоагIагIча тайпара хьие тахха, хьоме да. Из Iилмане ца кхаара нийса хилар бахьдаьд дерригача адамех кхоачагIча даьькъе капитализма дуль Iоккоссара. Из теори дегIадоагIа, берригa а ленински сийлахь-боккха хьекам а санна, вахара юкъера, таханарча Iалламате йоакхача революционни практикаьа чура хьайоагIача кердача выводашца. Ленинизма принципашта тешаме а йолаш, КПСС-и марксистско-ленински партеши шоай балхаца, машара, демократеца, къамаш шоай лоIамe хилара, социализмана тIехьа доаттабеча къовсама тIехьа тетта йиш йоаца декхараш кхоачашдара лелача творчески гIулакхашца дIахо дегIадоалладу социалистически революце ленински теори.

2.

Революционни Iаламзечули сийлахь-доккха довала гIулаих дар социалистически общество йилараш дола марксистски теори В. И. Ленина творчески дегIадоаладар. Социализм хьалъяра хIанзара практика, цу дакъе марксистско-ленински партеша дIахо теоретически лехараш лардлувцаш да цо гучадаьлача закономерносташ тIеи капитализмагара социализмага доахача заман. хIаьта иштта социализм дIахо дегIаахара заман керттерча белгалонаш тIеи.

Вай мехка социализм хьалъяра план теоретически оттар, хIаьта цул тIехьагIа из кхоачашъяр къоастадеш дола дешаш керда хиларна, цхьаккха тайпа исторически хьоххам боацаш хиларна юкъе эцна хьалоаш йолаш хилар. Капитализм йолча хана хиннарашта вIалла бIарга ца дийнача таронаша хьае езар социализма материально-технически база, эгара хьалха вай ханара индустри. Социализм хьалъяра гIулакхо дIадехар юрта боахам социалистически новкъа эргабаккхар. Чехкка хувца дезаш дар юрта экономически вахар — вIамта товарни производство бокхкача социалистически боахама боаранга йоаккхаш дакхъе езар. БIарччача класса — ахархой традицеш, вахар, мораль социалистически ларда тIа эргадаккха дезар. Культура ганзаш караерзаеш бокхха болх бакха баргбацар, социализм хьалъяра план капитализмагара социализмага йоалаш латтача общества масса а тайпарча наькъа эгара кIоаргагIча хьашташка кхоачаш яр.

Социлизм хьалъеш йолх чоалхане а шерра баьржа а хиларо дIадехар пролетариата диктатура, парте хьалхие лелаяра а болх вIаштIехьбаккхара а лоархIам чIоагIбелга, уж дерригa гIуллакхаш лов ца луш хьалхьувра социализмана хийра йола элементаш шено уиттайора чIоагIа йоацача, политически кхетам кIеанга болча наха юкъе.

Кхетадеш ца дий, социализмана дукхьал дахьнача кизаша ленински идеяш ниъ дьаьхувкхаседкъа а хилла дIаэттача, революционни уйлаш йолча къахьегамхошта юкъе шоай гIулакхаш леладе дезара терко ядь хилар. Цудухьа оппозиционни болх а гучахьарча моастагIлеи гIулакхаш а дукхагIча даькъе революционни ха аьнна хетийташ долча, чIоагIа дувцача хабарашца хьуладеш леладора. Масала, иштта яр троцкизм. Ший доккхача хабарца къайлаххухьар цо пхьан мехка социализм хьалъе йиш хиларах ше ца тешаш хилар, демократически централизма ленински принцип ла ца могаш ше хилар. фракционни къовсам законах чIоагIбарца парти йохае ше гIерташ хилар, социализма гIулакх болхлойи ахархой барт бохабарца, чурчеи арарчеи политике авантюризм леларца дохаде гIерташ хилар. Халкъа дукхьлара программа качйолла гIертар тIеххьара капиталистически класс лорае оттаьттехьара бараш а. Социализм хьалъяра гIулакха хьалхие лелаелга рыночни стихеица хувца гIертар уж, мадарра аьлча уж гIертар капитализм юхаметтаеттаейта.

Пролетарски диктатурацарча, социализм хьалъярца йолча отношене массарел дикагIа а дизагIа а йиш хулийтар, йиш а хулийт бизза болд пролетарски революционераш мехйолча мещански, мелкобуржуазни, кхьаьа буржуазена бартабаха гIертара, оагIаа Iазза социализма новкъа баха шоай ... чIоагIа доча, революционни да аьнна хетийтача хабарца къайлаххухьача элементех хьакъоастабе.

В. И. Ленина хьалхе а хьахайтад, болхлой класс корда халонаши низкъала хIамаш да дезача, чоалхане исторически декхараш къоастаде дезача массаза а болхлой партей мугIарашта юкъе лоадартьа оппортунизм, ший аьттехьарча а «аьрдехьарча» тайп-тайпарча формаца, яхаш. Из диаза дакха йиш йолаш да: ше йолча хана капитализм гIертаргьа болхлой класса ший кхаллосх, общества вахара экономически, политически, духовни оагIонашцара ший отношени болхлой класса качйолаш, хIаьта буржуазни влияни чуйолийтара бола кхача хиннаб, хIана болаш а ба межобуржуазни элементаш, китайски цен баь царех къоасталь яц болхлой класс е капиталистически общества я, IаьдаIа керте а этта, болхлой класс социализм хьалъе йолаенача мехкашка а. Ленина белгалдаьхад: «Мелкобуржуазни реформизм, вешта аьлча буржуазена хьалхашка дикача демократически «социал» демократически фразашца а низ боаьча безаш латтарашна а хьайлаккхуь лакейство хабарга диллача бирса, совсаенна, кIома, гIулакхага диллача ехьаенна, доакъош хинна, корта боаца яьеса хIана йола мелкобуржуазни революционизм — иштта да цу теркача тоабай ши «тоатол» (т. 44, оагI. 101).

Ленина кIоарга а Iилма ларла тIа а белгалдаьккха из хIама бакъдеш кIезига масалаш дац тахарей тахарча дени.

Цукха тешал деш я Чехословаке хинна событеш а. Контрреволюционни элементаша дукххал шоаш атакаш ергьяцар цу мехкарча социалистически строяца дукхьал аьттехьарчар позицешка вог даьха дешаре.

Чехословаке лелаьдар социалистически строл политически, экономически, идеологически ларда йохае, гуччахьа капитализм юхаоттае гIерташ дар. Цу тайпара, пролетариата диктатурах социализм хьалъеча парте болча хьалхие лелаяра лоархIамах болча марксистско-ленински уважени тIара телларо хьахилийтар ЧССР-е социализмана карагIдьннарашта бола кхерам.

Шоай интернациональни декхар кхоачашдеш, вежарийна йолча мехкаша новкъостал дир Чехословаке халкъа, кIома техар шоаж социализма системана мохьара бахкха гIертача контрреволюцешта. Цу йиъсе бокха лоархIам болаш да советски Ескар иайна Чехословаке территоре тIа хоаттадара хьадех СССР-ен ЧССР-ен дулгаш вадаь Договор. Цу Договора хьакъехьа буржуазни кенайоллано аьл-дитташ доаржадойй а из ресдице лехарех Чехословаки меттел, еррига социалистически система а лораена Iалашдергдола корда фактор я.

Чехословаке хиннача событешца дувзаденна ца оалаш дита йиш яц чехословацки халкъа социалистически карагIдьннараш лорадара гIулакхаш социалистически ... дIадоладича югославски кулгалхоша цу гIулакхий хьакъехьа хархаьвара позици лаьпа хилар. Югославски кенайоазонo, кулгалхоша лахчо тIехьа а этта, хоастадора Чехословаке социализма хьаштаьта дукхьал бараша доладь кхераме ловзар. Из шиъ бахьан лоапаш дацар. Хона мадий, югославски кенайоазон тIа социализм хьалъяра парте хьалхие лелаяра лоархIам безац яха «теорех» доазувла никъ бIьна долга. Цу тайпарча «теорей» логически тIехьа тIаловгIар ба антисоциалистически низашa из гуччахьа хьаллацар.

Социализм хьалъяра план оттаеши из хIалъеча парте бола лоархIам хьоастабеш, Ленина белгалдьаьхад, къахьегамхой ерригача организацешта парте политически хьалхие лелаеш хилар, бакъа царна яшпе а команда а ца телаш, цар мер ше де а ца гIерташ. Парте керттера низ ба тешаьара средствашца, идейни влиянеца баьхкха къахьегамхой тешам. Цо хьан цун хьалхие лелаярех лостам теларех дард.

Вахаро цIаькха бакъдир капитализмагара социализмага довларо кIадех болхлой классо цу чоалханерча процесса чIоагIа хьалхие лелаелга, хIаьта «...пролетариата диктатура хила йиш яц Коммунистически партега гIолла мара» (В. И. Ленин, т. 43, оагI. 42).

Вай ханарча хьалашка кхераме тIехьагIа доагIараш шийна чухь долаш а «аьрдехьара» оппортунизм а. Кхерам тIаоттабеш я Китае ярха событеш. Цига, марксизм-ленинизм хьалхашка а луцаш, Мао группа гIерт мехка военно-бюрократически диктатура режим оттае. Йохаю Iалдала халкъа демократически органаш, коммунистически парти, къахьегамхой дукхха мах юкъе бола организацеш дIаьхара никъ дIахьу.

Цхьабакъда социализма моастагIаша лелаеча пхьанна а гIулакхаштеи мелкобуржуазни элементаш дIа-юха терсараи югаргдаш социализм хьалъяра ленински планови социализма новкъа баьлдача хIара мехка къамаш башхалоний лоархIам а беш из интернациональни юкъебоалларов дерригдулен-исторически хоталонаш лаха хилар. Йоахаш хилар. Йоахаргхилар харцие. Экономически планагIа диллача уж хоталонаш я социалистически халкъа боахам дегIабоалдабаш этгара лаккхагIа йола а массеха хуль а теннаш. Политически диллача дунен политике хоалам беш бола лоархIам социализм хилар ха из. Идеологически аьлча — дунен дерригача мехкашка дукхача наха марксизмо-ленинизмо еш йола дегIадоагIа воздействи я.

Социализми коммунизми йилдар советски халкъа дукххал чура гIулакх хинна ва Iеш, дунен халкъашта юкъерча пролетариата сийлахь доккхача декхара лакъа а да. Ахаш хьийхад В. И. Ленина. Берригa шоай низ коммунизм хьалъяра дIа а луш, советски нах гIерт дерригача социалистически мехкашца, машара, демократе, къамаш шоай лоIамe хилара, социализма идеяш еза йолаш мел баранца цхьоагIон межарашка гIулакхаши лелае.

Октябрь чакхбоаллаш хиннача КПСС ЦК-а Пленумо цхьа барт болаш мога а бир, бизза хьал а лаьцар КПСС ЦК Политбюро арахьарча политика бола. ЦК Пленумо чIоагIа раьза хинна белгалдаьккхар КПСС Центральни Комитетеи Советски правительстваи арахьара политика ерригача парте, болхлой классо, ахархоша, интеллигенцо, дерригача советски халкъо цхьа барт а болаш хьаллоацаш хилари шегари.

Ленина хьехаш из революционни уйлаш революционни гIулакхех цIаькха а лакхъартбоада хьаст ба.

Профессор А. УГРЮМОВ.

НОРМАШ ТIЕХКХОАЧАШЪЕШ

Ухх шера нилъсгта дина хьалхьег № 7 йолчу треста специализированни монтажни управление электросварщикаша. Социалистически хье хьахха латт цига Гугиев Николай кулгалду бригада. Дукха ха йоаццаш цо кийч а дй, производствана кюьйдихьача чордаче бокхха пайда бир производствана. Кхахьегамо шеарле нахьза наннэнар. ХIара сменагIа нормаш тIехкхоачаш ю.

Сурта тIа: (аьрдахьара аьтта-хьа): бригадир Н. Гугиеви дикагIйола электросварщица Л. Дьяченкои.

В. Добрякова сурт.

Бахача наьха бюджет Iомаю машина

СССР-е — ерригача союзни республикашкех 85 областех дахи Iомаешна тохкаш я йоллой, гIудалкарча наьха, колхозхой бюджеташ. СССР Министрий Совета Центральни Статистически Управлене вычислительни система машиносчетни станцешка опыта лаьохIа бахача наьха бюджеташ тохк хIиеэьара вычислительни техника юкъе а йоалеш. Бухгалтерски машинеш электронно-вычислительни техникахи пайда а эцаш бахача наьха бюджеташта тохкаьбе шерда техника юкъейоалаяра хетаьь Ерригесоюзни Iилма-технически семинар-совещани сийзр дукха да йоаццаш ЦСУ.

Бахача наьха бюджеташ тохкара кердача технологе дешнашта хетаьь хиннача семинаро-совещание чоьлташ организационни технически проблемаш къестайора. Эзараш наь, тайп-тайпара бахача наьха анкеташ тохк статистико. Даь хаттарашта жопаш тIадолча блетжай бIарчча гулаш-каьхатий миллионаш листаш я хьежа вакхъяха езаш. Бахача наьха бюджет хьажъокхаш йолча даннешта обработка яра хIиезарча технологе дуккха дуккагIа аттача а дошкхартда, сих а дерга на гIудаьх.

Тохкамаш даьча бюджетий даннеш оттаяра технологически процесса декхарашта ва миштта хойташ дола йоазуш хийцаьа проектированица. Цу бакха тIа пайда эаргаба «Минск-22» яхача электронно-вычислительни машинахи «Аскота-170 яхача бухгалтерски машинахи.

Вычислительни машинаша статистически новкъостал дергда цхьана индустриальни производства болхлой, совхозий болхлой, колхозий къахьегахой, масса тайпаех болча СССР къахьегамхой шера дохода расчеташ вIаштIехьъяхара.

Юрий БУДАНЦЕВ,
СССР ЦСУ [illegible] инженер.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ПОЛИЦЕЙСКЕШИ АХАРХОЙИ

ТОКИО. (АПН корр). Дукха ха йоаццаш ш̆о эзар полицейски оарцагIваккха ваьвар «къамаш хьашташ лорадара». Порядкаш делаераша уж хьашташ лорадора протеста митинге гулйеннача японски ахархоех.

Токиона гонахьарча юрташка бахача наьха Iаьдалашца дов далара бакьан хиннад столицана ихке шеллагIа дунен халкъашта юкъера аэропорт хьалъеш латтарах бола хоам. Японцаш, баккъдер аьнча, гIирс хьалбара идейна шийна дукхьала баьнйнаб, уж дукхьалбаьннаб ахархой чотах на бара. ХьалъергIйолча аэропорто дIадоацаргйола территори 2.000 гектар совгIа баха лаьтташ на дий.

Цу цхьан ханна американски тIема администраце кара да США 148 тIема базо дIалаьца итташ эзараш гектараш дика тоьденна лаьтташ. Токиона юкке я, масала, Татикава яха йоккха американски база. Цунах дунен халкъашта юкъера аэропорт еш атта гIа а дарегIа е хургдар. Океанал дехьарча партнера «бохам бе» ца а ловш, шоай ахархоех «лорабадар» гIойленагIа лоархI японски Iаьдалаша.

П. БАРАХТА.

ЯЬССАЛЕНО КА ЛУ

КАИР. (АПН соб. корр.). ХIаналхьа тIадоалаш доаца 45 эзар феддан (1 феддан-0,42 га) гаргга лаьтта карадерзаде лаьрдIад хьатIадоагIача шера ВIашагIкхийттача Iаьрбий Республике. Беррига мехка карадерзаеш латт яьссале — Асуанагара Александрига кхаччалца. Гонарий карара лаьлзачь керда - кердача участкий чотах тIа-тIа дукхагIа хулаш латт йола кIагIара кхаьин совнаш бовлаш.

Керда карадерзадьча ояча лаьттай итташ эзараш федданаш дIаенлай Асуански форда чура хий дедкаш йолча территоре тIа ядача нубийски юрташка бахача нахага. Кердача моттиге баха хувшарий хIара дезала шин феддан лаьтта лу. ДIахо йоача хана, дIадув лаьтташ мердIагра хьежа, йоккхагIа хургьа ахархой участкаш.

А. ЕГОРИН.

РОСТОВА НАТАША АЛЖИРЕ Я

АЛЖИР. (АПН корр). «Алжиро тхоана аьча безамча хьоамалаз алхха оалош пайдо эцарах кхоачанбаь Iе тхоай бокъо ац аьнна хет тхона. Тхона хетачох, ерригача советски искусствана дарг дархIа доагIаш да из хьоашал», — аьдар актрисас Болтова Жанес, цига хьеккача «ТIома маша» яхача фильма премьере шо къамаьл деш. Кхычарца цхьана из фильм хьеккадар дукха за йоаццаш хинначa советски кино вIирагIа.

ВIирана шиш чIоагIа безам тIабодиш хилар хьахьекхар алжирски общественносто. Моттигерча кепайоазоно лаьра, къона алжирски кинематограф каст-каста хьежа веза Эйзенштейни Пудовкини санна бола сийлахь - боккхий режиссераш дунена бевзача советски кино ВIахьийча сина-тага. Белттала аьнча, «Аш-Шааб» яхача газето белгалдоаках дегIаухачa мехкий культурана империализмо еш идеологически агрессия, дуккхий къовсам латтабаьна бирг ца хилар. «Культура дегIаккхуллача керда тарнаеташ хьаьиланш в Алжир, — белгалдоаккх газето, — цу [illegible] социализма мехкашца ше [illegible] ду бувзамаш бахьан долаш».

Ю. [illegible].

БЕРАЛ ДОАЦА БЕРАЛ

ОТТАВА. (АПН соб. корр.). «Телеграм» яхача канадски газета тIа кепатеха араьлай къеш пособеш ийеш болча дезала вахара хьалашта официальни тохкам баьчул тIехьагIа хьахинна результаташ. Оттаве, Торонто, Виннипеге, Ванкувере, Эдмонтоне, Галифаксе, кхыча городашка бахача 2182 дезалга хаттараш даьчул тIехьагIа шаьрра хьахьахашка уттар сурт. Юкъерча канадски къеча дезало шиш бюджетах ийсса ах хIана яц аьлла ар чуIеча мискача моттигах дIател, яа я, дуккагIча хама чулийрае, цхьаккха паргIато йоацаш хул.

Комиссе чекхдаккхе хоам бу: шо хьадийллад де хIана а доацаш дег динарий дуне, «къеча дезала беранта урокаш е меттел, Iодуша а моттиг йорадгIац». Тур на лу синагIа къахьегаш бирже дахийта гIерташ хул указа беран, цига моллагIа боле а, ккьниттел газеташ дохкара е автомашинаш йилара болх лаха а де хIана доацаш биеча [illegible] деньга-ноанашта ду тайпара вIеаш-дуьха новкъостал де а дар йиш хилийтар дукха.

В. [illegible].

Сакъердаме сайре

Укх деношка Грознерча мехкдаьтта института № 1 йолча общежите политэкономие кафедра хаттарийи жопийи сайре йир. Сайрене дукъа доадаш бар студенташ, преподавателаш. Капиталистически мехкийи социализмни политически экономе, дунен халкъашта юкъерча хьала дешаех лаьца дукха хаттараш дир студенташа.

Сакъердамеи, чулоацам болаши дуаццача дешa вIоарга маIан дешиш дар преподавателаша А. И. Багдасаряна, А. И. Божедонова, А. П. Калимбета, иштта кхыбараша тийкна жопаш.

Белгалдаккха доагIа, из тайпа сайренаш политэкономие кафедра каст-каста чакхйоахаш хилар.

Б. ХИМИН.

БЕРАШТА — ЭЗДИ ГIУЛАКХАШ

Червленски юкъерча школера берригга дешара-кхетама болх В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара баха боаггIача тайпара накъабахара тIаберзабьба.

Исторе, литература, кхыча урокашка чIоагIа уйла тIайохийт бераша патриотически кхетам балара. Истори хьехача В. С. Дегтеревас кулгал а деш краеведаца гулъйача гражданскийн Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемашлаьттача ханарча краеведчески материало новкъостал ду советски патриотизм дег чу йоссяра. «Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци» яха тема Iомлеча хана хьехархочо В. С. Дегтеревас бераш сведенеш лу цу шерашка гор. Грознеи Нохч-ГIалгIайи чуж хиннача событеех.

Сийлахь-боккхача Дай - мехка тIемах йолча урокаш тIа мехкахошта-турпалашта карагIдийннача хIамаск лаьца масалаш кхуал хьехархочо. Цу тайпарча турпалех ваI ва тIом йистебала 5 бутт эшаш тIем тIа вайна Червленски станицера Яков Павлович Тарарин.

Ший корреспонденце тIа Илья Эренбурга аьдад: «...чухьа са я холаш Яков Тарарин тIехьашка варгволанлга хайнах фрицашта... ...из да Росси вгIазьяхар».

Тха школо лелаю Советски Союза Турпала К. В. Абухова цIи, цунах лаьца альбома материал гулъьй дешархоша. Iалаю патриотически гIулакхаш хьевача хана а иштта пайда ец тха школа хьехархоша урокаш тIа а классо боацаш беча балха тIа а.

Школерча балха юкъе йоакха моттиг дIалоац дешархошта эстетически кхетам балара дешара. Эстетически кхетам лулга кхьистенни самалаш Iомаярца айхха лувзаленна да. ХозагIа дола гIулакхаш дего къовбалдаь тIаепаш, уж кхетадеш, хозача гIулакхий мах бен кийрча мел долча хIамашца къовсам лоаттабеш хозш хилча морально цIена хул саг, хоча хIамашта хийравоал, дикагIа йола самалаш Iомаю во. Школе цу гIулакха лоархIа аьй литература хьехархочо Т. Н. Редькина кулгалда 8-ча класса дешархоша кийчъяь комсомольски повзе сайре, кхайка станицера эгтара хьалхара пионераш, комсомольцаш, коммунисташ А. Ф. Рогожина, Т. Т. Астоликина, Г. Ф. Перепала, кхыбараш тIа а боалабь кхаь новкхаца вIашагIкхетара сайре.

ВЛКСМ 50 шу дизара хетаьь дружинай сбор вIашагIтехар, цIеча голстукеи цIеча седкъаи цIей, «Хьувкъина цIей» яха ерригача школа юкъара тардиционни сайре. 5—8 классашка туристически чтенеш а 9—10 классашка «Тургенева творчествах лаьца Iилман конференци» а яьй (программаца бовцача произведенешкара), и. кх. И. Крылова юбилейга кийче еш латт. Дешархошта шоашта дага а деха хIамаш деладергдолча, лаьрхIар тIабийраза чакхдоаккхаргдолча, коллективизмана тIакхуш хургболча тайпара хьехам балара гIулакха боккхача лоархIаме а школа комсомольски организаци.

В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара баха боаггIача тайпара накъабахара яхь лелаеча школо дешархошта шоай керттера декхар лоархI дешар. Оаха доккхал деш бола дешархой ба тха школе. ХIара комсомольски классо декхар тIаийцад В. И. Ленина юбилейна дикача гIулакхашца накъалха. Из декхар кхоачашдеш да. Дешар дика лелийтари классе а ерригача школе а дисциплина хилийтари духьа къовсам лоаттабе новкъостал деш йола посташ вIашагIъехкай классашка, комсомольски комитето арахец «Комсомольский прожектор»

Школа комсомольцаша кIеэлга болх бац пионерашца. Пионерски классашка хьежабу пионерашца массе тайпаен сакъердамеи болх беш бола комсомольцаш-вожатеш. Вай республике гIолла экскурсеш ю, массанена хозаш сакъердаме книжкаш деш, концерташ уттаду.

Лекторий-комсомольций группа вIашагIъеллай школе. Комсомола 50 шу дузош цар бераш бовзийтар комсомоло 50 шера хьабена никъ. Группана юкъе ба комсомольцаш Н. Муралов, А. Малаева, В. Пономарева, Н. Гулаева, Л. Ничкина.

КIеэкгача лоархIаме дац баьчча В. И. Ленина вахарера масалаш а кхуалаш дешархошта хьехам балар. Школерча дешархоша, пионераша, комсомольцаша В. И. Ленина биографи Iомаш, комсомола III-ча съезде цо даь къамаьл Iомаду. Ленински чтенеш еш, В. И. Ленинах лаьца сочиненеш язъеш, беседаш еш а, кинoшка а хьежаш. ТIехьагIа дар тIара бIаргадайнараш дуви. ИттагIча классе «Ленински уголкаш» вIашагIъехкай. ВIашагIа а еллa, болх беш я «Тха Ленински комсомол» яха кружок. Цо комсомольцашта новкъостал ду массе а поахалах болча комсомольций вахари гIулакхаши довзара. Дул совгIа дешархоша гулъю тха школе комсомольски организаци хьалхилара йола материал. Тха станица территоре тIа колхоз йиллара истори яздеш латт.

Школерча дешархоша чIоагIа теркалъю доазол дехьа хула ерригa событеш. Къовсам лоаттабеча Вьетнамацарча солидарноста митинг хилар укх шера. Пионерашеи комсомольцашеи гулдьча ахчах яйта совгIаташ даьхийтад вьетнамски берашта.

Дешархошта коммунистически кхетам балара боккхача лоархIаме да дешархой къахьегамий безам тIабахийтар. Ахкан замалахьа колхозен совхозен кхашка дика болх беш хул керттерча даькъа 8-ча, 9-ча классашкарча дешархоех латта производственни бригада. Геттара дика производственникаш шоаш хилар хьахьекхад иттагIча классашкарча дешархоша М. Вайрамбаева, Н. Голашукова, Н. Шевелева, дуккхача кхычар.

Комсомола юбилеи Советски Iаьдала 51 шу дизарен сийна массехк комсомольски воскресник даьд «Червленский» колхозаи «Бурунный» совхозаи новкъостал деш. Воскресникашка даькха ахча тха комсомольски копилка чу гIерга.

Тха дешархошта дика къахьега хайна ца Iеш, дика садаIа а хов. Мукъача ден «Клуб» вIашагIъеллай. Цу клубе октябрятащеи пионерашеи боля бу лакхерча классешкарча дешархоша. ИттагIча классашкарча дешахеи «Прометей» яха клуб вIашагIъеллай.

Я. МАЙБЕНКО,
дешара балха завуч.

ВIАШАГIЪЕЛЛАЙ НОТ-а ОТДЕЛ

Дерригача боахамашта долча новкъостала юртбоахама экономика Ерригесоюзни Iилма-техкама Института Къилбаседа-Кавказа филиало вай республике вIашагIъеллай НОТ-а отдел. Цу отдела декхар да хозрасчета парда тIа оргхозпламаш, къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара планаш уттаелга. Уж уттаергья хIара боахане къаьст-къаьстена деакъошта.

Нохч-ГIалгIай НОТ-а отдел Грознески пхийтталагIча шурий совхозе хургья хана, хIаьта тIадоагIача шера бергболча балха планаш уттае боахамашца договораш уттае а йоленнай из.

НОТ-а отдела оргхозпланаш оттаьй Грознески пхийтталагIча шурий совхоза.

Шина йоаццаш да Нохч-ГIалгIай НОТ-а отдела болхо дерригача боахамий экономика айира долиха новкъостал дергхилараx.

И. КОСИЛКИН,
Нохч - ГIалгIай юртбоахама НОТ-а отдела начальник.

СПОРТ

Грозне цхьа болашагIа йолча волейбольни командашта юкъе яхьаш хилар укх денош. БархI команда яр цига къувсаш.

Кханнахьа командашта юкъе яхьашка хьалхара моттиг яккхара финале вIашагIкхийтар «Труд» обществая мехкдаьтта институтеи волейболисткаш. Мехкдаьтта институте 95 балл а йолаш Фильнина Тани я. КхоалагIа моттиг 66,8 балл яьккхача Рябых Анвайта кхаьчар.

МаIача наха юкъе, тIеххьарча вIашагIкхетаре «Динамо» обществана волейболисташца даьзача счет 2:1 йолаш котбаьннача хьалхара моттиг пединститута студенташа яьккхар.

Сурта тIа: пединститутеи «Динамо» обществаи волейбольни командашта юкъера финальни вIашагIкхетар.

* * *

ГИМНАСТИКА

Укх деношка Грознерча «Динамо» стадионе Нохч - ГIалгIай республике хьалхара моттиг яккхара гимнасташта юкъе хиина яхьаш чакхъяьннай.

СССР спорта мастера кандидатий программагIа мехкарашта юкъе 70,25 балл а йолаш хьалхара моттиг Шевченко Тамарас яьккхар. ШоллагIча моттиге 68, йолаш Фильнина Таня я. КхоалагIа моттиг 66,8 балл яьккхача Рябых Анвайта кхаьчар.

КагIийча наха юкъе 105,9 балл а яьккха республика чемпион хилар Киев Борис, шоллагIен кхоалагIен моттигаш шина воша Власенко Александреи Володяеи яьккхар.

О. СМЕРНАЛОВА сурти тексти.

ХIама ха ловрашта

ЭГТАРА МИЙСАГIА ЛЕЛА САХЬАТ

Эггара мийсагIа ке хьекъокх электронни кварцеви сахьата, 0,0001 секундага кхоачаш. Сахьата керттера механизм кварца кристалл я. Электрически ток чухийцача чIоагIа мийсача частотаца вIашкотоIалуш эржаши я из. Цу кристалла колебенеша ха е лоарxI.

Цу принципах советски изобретателеша хьеяй дуIа хьоергайлар хьахойтаргдолча прибора модель. Из устройство латт рупарех, шарех - резонаторах, механически колебанеш электрически сменашка лоехача пьезо - кристаллах.

Гаьнна цхьаннахьа дуIа деннад, хIаьта прибора сигнал цу дуIа гарга гIорташ хиларах.

МЕДУЗАНА «ФОРДА ОАЗ» ХОЗ

Форд тохабала массехк сахьат хьалха форда йисташкарча чкараште юкъе дамкъ медузеш. Тохкам баьраша социдно «форда оаза хоза лерга хьисапе хIама е медузай, аьнна ТелгIеша хIамe хозеш йопа нера хьоею цун, цо новкъостал ду цунна хIама хаза-ра.

МЕЛ ДОЛХА ХИШ ДА ВАЙ МЕХКА

Советски Союза кердача географически карта тIа даькка де кхо миллион гаргга дода хий, хилг, тоатол, хаина хулеш. Бокккий доккхьалу хиш. Цу дерригнея дIоахал 10 миллион километр а. Нагахьа санна цу дерригнех цхьа тоатол дича 25-зза Лаьттан бутти вIашагIхоттаргдар цар.

БОЛГАРИ. Софийски художник Ненко Балдикин В. И. Ленина портрет дуллаш ва.

БТА—ТАСС сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

10 декабре

7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Яхь вIаштIехьйоаккхача керда дар» яха беседа (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — «Депутата приемне» (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Моттигерча авторий произведенеш. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 17.45 — «Ленински идеяш кхоачашъяь» яха беседа (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

11 декабре

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Мехкашкен контрпечаткен гIодла (нохчий меттала). 16.15 — «Лаьттен наха» (гIалгIай меттала). 16.40 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Юртбоахама болхлошта дола концерт. 17.30 — Белгалбаьннача цхьаа вахар (гIалгIай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «Къонала» (нохчий меттала). 20.00 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала). 20.30 — Москва.

12 декабре

7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Доал дола бIарг» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тIехье (нохчий меттала). 16.20 — Ашугий иллеш. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Тха хьехархо» яха очерк (гIалгIай меттала). 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

10 декабре

18.00 — Берашта. Фильм. 18.25 — Музыкальни перерыв. 18.30 — Ленински школа пропагандисташ. Луначарский. 19.00 — Вай деношка шариIатах довлла общественни духьалара гIулакх (нохчий меттала). 19.15 — Телевизиони кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.40 — Киноочерк. 19.50 — Шоана, бераш. 20.00 — Английски метта урок. 20.30 — Дунен халкъашта юкъера обзорени. 20.40 — Передачай программа. 20.45 — «ТIаьзар а цу дени вер» яха художественни фильм.

11 декабре

18.00 — Берашта. Фильм. 18.30 — Телевизиони кердадараш. 19.00 — «Ведаш йолча сагага яздаь постскриптум» яха телевизиони фильм) нохчий меттала доаккх). 19.55 — Шоана, бераш. 20.05 — Передачай программа. 20.10 — Нурадилова цIерагIа йолча театра «Даьй къонах» яха Гадаева спектакль (нохчий меттала, эрсий меттала доаккх).

12 декабре

18.00 — Телевизиони кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.25 — Юртбоахама эзание школа. Чуоттадаь дика хьайбаш кхабар (гIалгIай меттала доаккх). 18.50 — «Диверсанташ» яха художественни фильм. 20.05 — Дунен халкъашта юкъера обзорени. 20.15 — Передачай программа. 20.20 — Музыкальни перерыв. 20.30 — Информационни программа «Время» (ЦТ). 21.35 — Концерт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам.—3-39-11; бехктоккхача секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленносте отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцин проспект, 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05270. Заказ № 5182.